

Handläggare
Martha Anderstedt
Telefon: 08 - 508 12 480

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
25 april 2024

Underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 för Södermalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förslaget till underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden föreslår att kommunfullmäktige fattar beslut om att avveckla den kommunövergripande verksamheten Club Reimers under år 2024.
3. Beslutet justeras omedelbart.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab och kansli i samarbete med förvaltningsledningen samt chefer och nyckelpersoner inom respektive avdelning. Ärendet har behandlats i Södermalms råd för funktionshinderfrågor den 8 april 2024 och i förvaltningsgruppen samt pensionärsrådet den 15 april 2024.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör

Södermalms stadsdelsnämnd

08 - 508 12 480

martha.anderstedt@stockholm.se

start.stockholm

Innehållsförteckning

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar	4
2 Nämndens verksamhetsområde	9
2.1 Förskoleverksamhet.....	11
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	13
2.3 Äldreomsorg	14
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	17
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	19
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	23
2.7 Ekonomiskt bistånd	25
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	26
2.9 Övrigt.....	27
3 Sammanfattande ekonomisk analys	32
3.1 Drift	32
3.2 Investeringar	33
4 Lokalförsörjningsplan.....	34
4.1 Sammanfattning.....	34
4.2 Planeringsförutsättningar.....	34
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	35
4.4 Samverkan	36
4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	37
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	37
4.5.2 Nuläge 31 januari 2024	37
4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden).....	38
4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	38
4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet.....	39
4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	39
4.6.2 Nuläge 31 januari 2024	39
4.6.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden).....	41
4.6.4 Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	42
5 Övriga redovisningar	43

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 1 - SDN12

Bilaga 2: Bilaga 2 - Vatteninvesteringar-2025-2027

Bilaga 3: Bilaga 3 - klimatinvesteringar-2025-2027

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar

I detta underlag beskrivs de kommande årens utveckling och prioriteringar för stadsdelsnämndens kärnverksamheter samt nämndens strategiska satsningar, samverkan och lokala utvecklingsbehov som bidrar till kommunfullmäktiges tre inriktningsmål och stadens vision. Satsningarna har sin utgångspunkt i nämndens kärnverksamheter, de prioriterade områdena i stadens budget samt Vision 2040. I parentes efter respektive satsning nämns vilka prioriterade områden i kommunfullmäktiges budget som satsningen kopplar till.

Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

Strategiska satsningar och samverkan

- Förvaltningens arbete med att nå en likvärdig förskola med hög kvalitet fortsätter genom att särskilt prioritera barns språkutveckling och flerspråkighet, trygghet, tidiga insatser efter behov samt barns rättigheter. *(Långsiktigt hållbar ekonomi och goda förutsättningar för välfärd, En trygg och säker stad som håller samman)*
- Kultur- och fritidsaktiviteter ska planeras för att nå nya målgrupper, bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga. *(En levande och hållbar stad, En trygg och säker stad som håller samman)*
- Utveckla dialogen med civilsamhället kring det lokala kultur- och föreningslivet. *(En levande och hållbar stad, En trygg och säker stad som håller samman)*

Nedan punkter kopplar till prioriterat område *Omställning till god och nära vård*:

- Den nya socialtjänstlagen som planeras träda i kraft 1 juli 2025 kommer att innebära ett omfattande arbete med omställning mot en kunskapsbaserad socialtjänst, med fokus på tillgänglighet och tidiga insatser utan föregående behovsprövning. Förvaltningen fortsätter att delta i det stadsövergripande arbetet under ledning av socialnämnden för att ta fram en gemensam struktur för omställningen - en socialtjänst. Parallellt med arbetet med nya socialtjänstlagen pågår arbetet med omställning till god och nära vård. *(En trygg och säker stad som håller samman)*
- Omställningen till god och nära vård ställer krav på att förvaltningen utvecklar och främjar en innovativ samverkan mellan verksamheterna men även utanför förvaltningen. Detta möjliggör för aktörer att stödja individen utifrån dennes behov. I detta arbete utgår förvaltningen från den stadsgemensamma handlingsplanen *God och nära vård och omsorg* som fastställs under 2024.
- Fortsätta utveckla samverkan och insatser med andra aktörer och huvudmän för vuxna personer med samsjuklighet. Ett sammanhållet stöd av flera myndigheter och vårdgivare, bland annat psykiatri och beroendevården, är viktigt för den enskildes återhämtning och för att stärka och förebygga psykisk och fysisk ohälsa. *(En trygg och*

säker stad som håller samman)

- Utveckla samverkan i och utanför staden för långsiktigt hållbara strategier och arbetssätt för att klara dagens och framtidens kompetensförsörjning inom äldreomsorgsområdet. (*Långsiktigt hållbar ekonomi och goda förutsättningar för välfärd, En levande och hållbar stad*)
- För att kunna möta det ökade behovet av omsorg och hälso- och sjukvårdsinsatser hos framförallt gruppen äldre över 85 år, ser förvaltningen behov av en utvecklad samverkan med Region Stockholm och särskilt med primärvården.
- Fortsätta utveckla arbetssätt för att stärka det friska och förebygga ohälsa för att stödja ett hälsosamt åldrande. En del är att utveckla området mat, måltider och nutrition, inom både särskilt och i ordinärt boende. På så sätt kan den äldres fysiska funktion bevaras i så stor utsträckning som möjligt för att ge möjlighet till självständighet och ökad livskvalitet. (*En trygg och säker stad som håller samman*)

Nedan punkter kopplar till prioriterat område *En trygg och säker stad som håller samman*:

- Fortsatt kvalitetsutveckling av hemtjänsten för att möta ökade behov och krav på att kunna bo i sitt eget hem längre.

Lokala utvecklingsbehov för att främja hållbarhet och motverka stadens socioekonomiska segregation

- Skapa lika villkor för personer med funktionsnedsättning för att öka social hållbarhet och att dessa ska känna sig som del av samhället. Det finns fortsatt behov av att utveckla bemötandet, arbeta med hälsofrämjande insatser och öka brukarnas delaktighet i insatsernas utformning, likväl som att säkerställa att det är behovet hos personerna som styr utbudet av insatser. I arbetet ingår också att ge individerna känsla av sammanhang, kunskap om rättigheter och jämlika relationer.
- Fortsätta utveckla samverkan mellan skola, socialtjänst och Region Stockholm. Den interna samverkan mellan sociala avdelningen och förskolan bidrar till ett väl fungerande samarbete med andra aktörer såsom grund- och gymnasieskola, polis, barn- och ungdomspsykiatri, habilitering och andra verksamheter inom Region Stockholm. Samverkan bidrar till att upptäcka och motverka en negativ utveckling när det gäller bland annat psykisk ohälsa, kriminalitet och skolfrånvaro.

Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

Strategiska satsningar

Nedan punkter kopplar till prioriterat område *En levande och hållbar stad*:

- Utveckla ekosystemtjänsterna i parker och grönområden för att möta klimatförändringar och bidra till att upprätthålla ett robust ekosystem.

- Arbeta för att omhänderta dagvatten i parker och grönområden samt säkerställa att dessa klarar skyfall.
- Minska energiförbrukningen i verksamhetslokaler genom energieffektivisering med hjälp av klimatinvesteringar. (*Energieffektivisering*)
- Arbeta med resurshushållning genom medveten konsumtion och resurseffektiv avfallshantering med fokus på återbruk, återvinning och minskat matsvinn.
- Arbeta med att öka medvetenheten av livsmedels miljöpåverkan samt öka andelen ekologiska inköp.

Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

Strategiska satsningar och samverkan

Nedan punkter kopplar till prioriterat område *En trygg och säker stad som håller samman*:

- Fortsätta att prioritera trygghetsskapande- och brottsförebyggande insatser och åtgärder på utsatta platser för att problematiken i området ska minska eller upphöra samt att boende, besökare och verksamma ska uppleva platsen som trygg. Exempelvis fortsatt arbete med platssamverkan och utveckling och intensifiering av socialt uppsökande arbete.
- Fortsätta utveckla arbetet med platsaktivering på Medborgarplatsen och i Tantolunden. Genom att föra in olika aktiviteter på dessa platser kan den upplevda tryggheten påverkas positivt. Fokus är att skapa positiva värden genom att medborgare i högre utsträckning uppehåller sig på platsen.
- Fortsätta samverka med lokal polis, näringslivet, aktörer inom nöjesliv, civilsamhället och andra relevanta aktörer såsom trafikkontoret i arbetet med trygghetsskapande, brottsförebyggande och trivselskapande åtgärder. Detta för att öka tryggheten och attraktionskraften inom området som gynnar bedrivande eller nyetablering av företag samt ett långsiktigt hållbart nöjesliv. (*En levande och hållbar stad*)
- Trygghetsskapande åtgärder vid skötsel och utveckling av parkmark. Renhållningen av parkerna har en central roll i det arbetet. (*Ren, attraktiv och trygg stadsmiljö*)
- Fortsatt genomförande av reinvesteringar i anläggningar såsom lekplatser, trappor och planteringar på grund av det stora slitaget (*En levande och hållbar stad, Attraktiv och trygg stadsmiljö*).
- Utifrån genomförda besiktningar ta fram långsiktiga underhållsplaner för anläggningar i parkmiljön som exempelvis lekredskap och murar som stöd inför renovering. (*Attraktiv och trygg stadsmiljö*)

- Fortsätta arbetet med kompetenshöjande insatser kring kris och krig, informationshantering, arkiv och informationssäkerhet.
- Fortsätta utveckla intern och extern samverkan för att nå målet om att individen ska bli självförsörjande och ha ett stadigvarande boende. Samverkan inom förvaltningen och inom staden ska utvecklas för att aktivt förebygga hemlöshet och för att personer inte ska bli skuldsatta. Barnfamiljer och äldre är prioriterade. *(Vägen till arbete och egen försörjning)*
- Vidareutveckla samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen (Jobbtorg), Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för att påskynda långtidsarbetslösas etablering på arbetsmarknaden. En prioriterad målgrupp är kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden och arbetslösa unga vuxna. *(Vägen till arbete och egen försörjning)*
- Utveckla dialogen med föreningar och civilsamhälle som kan ta emot och handleda ferieungdomar.
- Förvaltningens verksamheter arbetar för att stärka mänskliga rättigheter genom att vidareutveckla arbetet med jämställdhet, jämlikhet, nationella minoriteter och barns rättigheter.

Nedan punkter kopplar till prioriterat område *Långsiktigt hållbar ekonomi och goda förutsättningar för välfärd*:

- Fortsätta skapa goda förutsättningar för en hållbar kompetensförsörjning, till exempel genom att säkra tillgången till legitimerade sjuksköterskor och biståndshandläggare och för att öka andelen utbildade undersköterskor inom äldreomsorgen. Arbeta aktivt för att skapa bemanningslösningar som både innebär minskad andel timanställda framförallt inom äldreomsorgen för att öka kontinuiteten för brukare och för ett hållbart arbetsliv för förvaltningens medarbetare. För att nå dit krävs ett långsiktigt arbete med ändamålsenliga, kostnadseffektiva och attraktiva scheman och att söka vägar för att skapa flexibilitet kring bemanning, där resursteam är ett sådant exempel. *(Kompetensförsörjning, Omställning till en god och nära vård)*
- Den lokala lönebildningen ska ha en tydlig koppling till kompetensförsörjningsarbetet och bidra till att förvaltningen är en attraktiv arbetsgivare som lockar till sig kompetens. Arbetet med att öka differentieringen av lönerna kommer att fortsätta likvärdigt som arbetet med att årligen ta fram löneanalyser ur ett jämställdhetsperspektiv. *(Kompetensförsörjning)*
- Fortsätta stärka ledarskapet bland annat genom införandet av stadens nya chefsstruktur, genomföra en stor utbildningssatsning för alla chefer i form av gruppdialoger samt anordna kompetenshöjande utbildningar inom exempelvis

arbetsrätt, löneöversyn, rekrytering, arbetsmiljö, rehabilitering, hälsosamtal och hantering av personalhandlingar. (*Kompetensförsörjning*)

- Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska fortsätta att utvecklas i alla verksamheter genom ett aktivt arbete med förebyggande insatser, friskfaktorer och rehabilitering. (*Kompetensförsörjning*)
- Arbeta systematiskt med innovation och verksamhetsutveckling för att förbättra möjligheterna att möta målgruppernas behov och förväntningar. Förvaltningen satsar därför på att öka chefers förmåga att leda innovationsarbete och systematisk verksamhetsutveckling. Detta är särskilt viktigt inom äldreomsorgen för att möta utmaningen med en ökande och åldrande befolkning.
- Arbeta för en helhetssyn på informationsförsörjning och -hantering genom att etablera ett systematiskt arbetssätt och ett stadsdelsnämndsgemensamt system för informationshantering och arkiv. Arbetssättet bör tillgodose och tillvarata synergierna mellan verksamhetens behov av effektiva arbetssätt, innovation och regelverkens krav (OSL, GDPR, Arkivlagen etc.).
- Arbeta för en kulturförändring inom området informationsförsörjning och -hantering genom att öka medvetenhet och kompetens om att information (data) ska ses som en resurs. Säkerställa kompetensutveckling inom området.
- Driva och lyfta behov till stadens centrala IT-avdelning för att utveckla IT-infrastruktur och forum för att samordna behov och utmaningar som delas av flera förvaltningar inom staden. Detta så att nya arbetssätt kan införas och digitalisering möjliggörs i högre grad. (*Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering*)
- Stadsdelsförvaltningarna behöver ta fram gemensamma rutiner för att handlägga (dokumentera) och hantera information till exempel i Paraplyet, sociala system, eDok och Skolplattformen. Det förbättrar arbetssätt och datakvalitet. Här behövs central samordning i staden. (*Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering*)
- Arbetet med att skapa ett förvaltningsövergripande kvalitetsledningssystem som är tillgängligt för alla och som är ett stöd i arbetet fortsätter. Kvalitetsledningssystemet i dess grundform ska tas i drift i april 2025 och två år senare är målet att 90 procent av cheferna använder systemet samt 50 procent av de tillfrågade medarbetarna. Detta istället för befintlig mappstruktur.

Lokalt utvecklingsbehov för att främja hållbarhet och motverka stadens socioekonomiska segregation

- Vårda, bevara och utveckla Södermalms parker och grönytor under de kommande åren utifrån Parkplan Södermalm. Insatserna bidrar bland annat till att motverka segregation inom staden då parkmiljöerna utgör mötesplatser för många i staden även

utanför Södermalm.

2 Nämndens verksamhetsområde

Stadsdelsnämnden ansvarar för kommunal förskola, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, stadsmiljö, socialpsykiatri, individ- och familjeomsorg, konsumentvägledning, fritids- och kulturverksamhet, ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder. Under respektive verksamhetsområde beskrivs omvärldsfaktorer, interna faktorer av betydelse och utmaningar som verksamheterna står inför och vilka prioriteringar som bedöms behöver göras de kommande tre åren. Här beskrivs även behov och förslag på effektiviseringar som sänker kostnader och/eller höjer kvaliteten i verksamheten.

Demografi

Stadsdelsområdet omfattar stadsdelarna Södermalm, Långholmen, Reimersholme, Hammarby Sjöstad, Gamla stan och Riddarholmen. Stadsdelsområdets befolkning prognostiseras till 130 812 personer 2024. Från och med 2025 minskar den totala befolkningen inom stadsdelsområdet årligen och prognostiseras till runt 125 238 invånare år 2032. Södermalm är det enda stadsdelsområdet där befolkningen förväntas att minska till och med år 2032. Att befolkningen inom stadsdelsområdet minskar mot slutet av prognosperioden förklaras delvis av att det tidigare varit ett omfattande bostadsbyggande i området och att barnen i de familjer som flyttade in i de nya bostadsområdena nu blir vuxna och förväntas flytta hemifrån. Samtidigt väntas även ett stort bostadsbyggande ske i andra delar av kommunen vilket antas medföra en viss minskad trångboddhet i stadens befintliga bostadsbestånd.

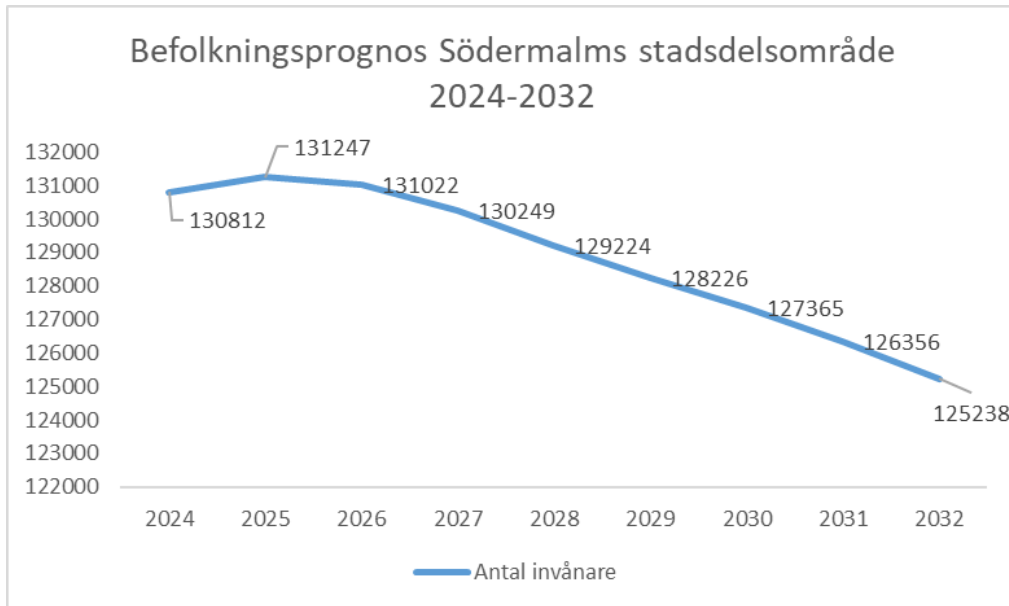
Prognos över befolkningsutvecklingen i stadsdelsområdet år 2024-2027

Befolkning	år 2024	år 2025	år 2026	år 2027
0 år	1369	1413	1437	1416
1-5 år	5413	5405	5334	5242
6-15 år	10518	10297	9992	9735
16-19 år	4563	4628	4715	4680
20-24 år	5817	5876	5897	5872
25-64 år	76149	76082	75522	74572
65-79 år	20160	20234	20349	20467
80-89 år	5734	6193	6625	7085
90+	1090	1120	1152	1180
Totalt	130812	131247	131022	130249
Män	63473	63714	63623	63243
Kvinnor	67339	67534	67400	67006

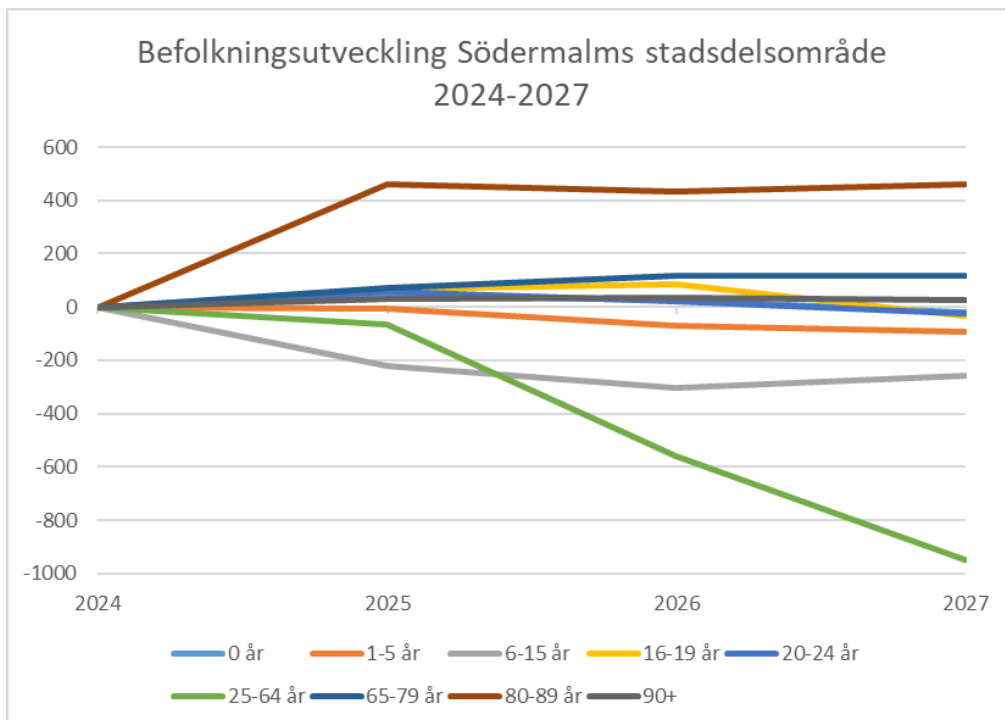
Källa: Områdesdatasystem (ODS), Sweco, 2023.

Enligt 2023 års befolkningsprognos beräknas antalet invånare till 130 249 personer år 2027. Det är en total minskning med 563 personer från 2024. Antalet personer över 80 år beräknas öka med 1441 personer mellan 2024 och 2027. Även åldersgrupperna under 1 år (+47), 16-19

år (+117), 20-24 år (+ 55) och 65-79 år (+ 307) ökar något, medan man ser en minskning i övriga åldersgrupper under prognosperioden.

Källa: Områdesdatasystem (ODS), Sweco, 2023.

Källa: Områdesdatasystem (ODS), Sweco, 2023.

2.1 Förskoleverksamhet

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Antalet barn i förskoleåldern 1-5 år kommer att minska något inom stadsdelsområdet under prognosperioden. Swecos prognos av befolkningsutvecklingen fram till 2031 visar på att antalet barn i förskoleålder kommer minska med cirka 17 procent på Södermalm. Den minskade befolkningsmängden av målgruppen bromsas något av bostadsexploateringen på östra Södermalm.

Inom stadsdelsområdet är andelen barn inskrivna i förskola högt, 96 procent, men det finns barn som inte är inskrivna i förskola. Det är en högre andel barn inskrivna i enskilt drivna förskolor. I januari 2024 var 46 procent av förskolebarnen (exklusive den kommunövergripande förskoleverksamheten) inskrivna i kommunal förskola och 54 procent i förskola i enskild regi. Södermalms stadsdelsnämnd är den stadsdelsnämnd som har lägst andel förskolebarn i kommunal regi. För att stärka valfriheten och samtidigt tillgodose behovet av garantiplatser behöver förvaltningen säkerställa att det finns förskoleplatser i kommunal regi fördelat över hela stadsdelsområdet. För att attrahera fler och behålla vårdnadshavare arbetar förskolorna medvetet för att alla medarbetare, rektorer och biträdande rektorer ska ta ett gemensamt ansvar för kvaliteten på samtliga förskolor.

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att genomföra utbildningar i språkutvecklande arbetsätt och flerspråkighet. Genom fokus på språkutveckling så skapas goda förutsättningar för barns lärande. Utifrån den upplevda otryggheten i samhället och omvärlden behöver förskolorna stärka det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Det är en viktig del av förskolans uppdrag för att säkra alla barns hälsa, trygghet och lärande. Samverkan med socialtjänstens förebyggande insatser, barnvårdscentral och vårdnadshavare behöver fortsatt stärkas. En förskola som skapar goda lärande- och utvecklingsmöjligheter kan bidra till att förbättra barnens psykiska hälsa på kort och lång sikt.

Antalet inskrivna barn i förskolan varierar under ett år. Det ställer höga krav på en flexibel organisation och en effektiv lokalanvändning inom respektive förskola. Förvaltningen analyserar fortlöpande efterfrågan på förskoleplatser och gör en bedömning av vilka lokaler som på bästa sätt främjar förskolans långsiktiga behov och verksamhet. I dagsläget finns ett överskott av förskoleplatser i stadsdelsområdet oavsett regiform. Förvaltningen arbetar ständigt med att få till en balans i utbud och efterfrågan.

Det minskade barnunderlaget antas få konsekvenser för de enskilt drivna förskolorna. Förvaltningen behöver ha en beredskap för att kunna ta emot barn från enskilt drivna förskolor som eventuellt avvecklas.

Medarbetarnas utbildning, kompetens och förutsättningar är viktiga faktorer för förskolans kvalitet vilket kräver att det strategiska och målmedvetna arbetet med den interna kompetensutvecklingen fortgår.

Förvaltningen gör bedömningen att det fortsatt kan finnas behov av renovering av vissa av de parkleksbyggnader där öppna förskolornas verksamhet är.

Förskoleverksamheterna arbetar i linje med flera mål i Agenda 2030, bland annat mål 3 om

god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet. Förvaltningen ser en jämställdhetsutmaning i att pedagoger i förskolan ibland kan ha svårt att se sina egna förväntningar och hur det påverkar barnen. Forskning visar att de vuxna i förskolan ofta har olika förväntningar på pojkar och flickor. Detta kan synas i vardagliga situationer, till exempel vid påklädningen, där det kan finnas en förväntan på att flickor tidigare ska klara sig själva.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningen ser ökade kostnader på grund av:

- Minskad budget då antalet förskolebarn i stadsdelområdet minskar. Minskad budget betyder att kostnaderna för personal och lokaler behöver justeras och antalet förskoleplatser behöver bli färre.
- Hyresutvecklingen med anledning av inflationen och de redan höga hyrorna i innerstadsområdet.
- Behovet att renovera äldre lokaler och för att möta upp myndigheternas krav.
- Stadsdelområdets andel socioekonomiska medel har under flera år minskat i förhållande till de andra stadsdelarna. Om denna trend fortsätter är det en stor utmaning att klara ekonomin.

Personal- och kompetensförsörjning

- Fortsätta att förbättra arbetsituationen för förskollärare och barnskötare utifrån handlingsplanen.
- Personal i förskolan som inte har grundläggande utbildning för att arbeta med barn utbildas till barnskötare
- Mer utbildning för rektorerna i arbetssättet "att leda genom andra" för att säkerställa det systematiska kvalitetsarbetet.
- Utveckla och stärka de biträdande rektorernas nära och coachande ledarskap.
- Satsningar på förskollärarnas undervisningsuppdrag och pedagogiska ledarskap.
- Genom att utvecklingsmöjligheter och kompetensutveckling erbjuds medarbetare är målet att de i högre utsträckning är kvar på sin arbetsplats.
- Höja den pedagogiska kompetensen bland medarbetarna i öppna förskolans verksamhet.
- Kompetensutveckling för förskolornas kockar i vegetariska måltider och ekologiska livsmedel.

Prioriteringar 2025-2027

- Fortsätta effektivisera lokalutnyttjandet och anpassa det utifrån det prognostiserade antalet förskolebarn.
- Utveckla förskollärarnas ledarskap och ansvar för undervisningen.
- Utveckla ett mer nära ledarskap.
- Fortsätta arbetet med att nå en likvärdig förskola med hög kvalitet.
- Sprida kunskap om förskolans verksamhet och uppdrag samt informera om vikten av att barnet deltar i förskolans utbildning och undervisning.

- Marknadsföring av de kommunala förskolorna i relevanta kanaler.
- Utveckla kommunikationen och informationen samt förtydliga de digitala kommunikationsvägarna för att öka vårdnadshavarnas möjlighet till delaktighet.
- Fortsätta prioritera förskolornas språkutvecklande arbete.
- Utveckla övergången mellan förskola och förskoleklass med fokus på det språkutvecklande arbetet.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Prognosen visar att antal unga 6-15 år inte ökar de kommande åren medan gruppen 16-19 år ökar fram till år 2026. Förvaltningen tar lärdomar av Stockholmsenkäten som visar att 15 procent av pojkarna och 13 procent av flickorna som gick i årskurs 9 och var boende inom stadsdelsområdet svarade att de ofta eller ibland brukar vara på fritidsgård eller träffpunkt. Vanligare är, och har varit över tid, att ungdomar i den åldern deltar i någon lärarledd fritidsaktivitet eller träning, 66 procent av pojkarna och 61 procent av flickorna. Förvaltningen undersöker nya sätt att uppfylla behov och önskemål från ungdomar och vårdnadshavare som alternativ till traditionella fritidsgårdar.

Södermalms centrala läge i innerstaden innebär att delar av stadsdelsområdet är en arena för ökad rörlighet från barn och unga från andra delar av staden och regionen. Nya platser för ungdomssamlingar kan uppstå därför ökar behovet av mobila arbetsätt.

Stadsdelsrådets parklekar är en verksamhet som besöks av många från Södermalm men även från övriga staden och närliggande kommuner och besöksstrycket är högt. Verksamheten ska hålla en hög kvalitet och bidra till att utjämna uppväxtvillkoren för barn och ungdomar. Stadens parklekstrategi kommer att vara ett viktigt verktyg för att utveckla det pedagogiska och kulturella innehållet samt miljöerna. Det finns behov av att fortsätta utveckla arbetsätt för fysisk aktivitet utomhus samt att engagera annan barn- och ungdomsverksamhet som vill driva kompletterande aktiviteter i parklekarnas lokaler eller i utemiljön.

Arbetet inom fritidsverksamheterna ska utgå från Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar. Fritidsverksamheten skapar förutsättningar för ungdomars val av en positiv livsstil och främjar delaktighet i samhället. Det finns fortsatt behov att utveckla fritidsverksamheten för att nå de målgrupper som idag inte deltar i lika hög utsträckning, exempelvis ungdomar med funktionsnedsättning, HBTQI+-personer och flickor. Kunskapshöjande insatser är fortsatt aktuellt för att öka medarbetarnas medvetenhet och kunna besvara HBTQI+-relaterade frågor. Arbetet samstämmer väl med Agenda 2030 mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningen ser ökade kostnader på grund av:

- Renoveringsbehov av vissa parkleksbyggnader där öppna förskolorna bedriver verksamhet.
- Stadsdelsrådets andel socioekonomiska medel har under flera år minskat i

förhållande till de andra stadsdelarna. Om denna trend fortsätter behöver verksamheten anpassas.

Prioriteringar 2025-2027

- Fortsätta anpassa och utveckla mobila arbetssätt, samverkansmodeller och utökat samarbete med bland annat polis och civilsamhället för fältverksamheten.
- Utveckla det socialt uppsökande fältarbetet genom ökad flexibilitet och arbete på indikerad nivå.
- Tillgängliggöra och nå fler ungdomar med funktionsnedsättningar, HBTQI+-personer och flickor och erbjuda aktiviteter med fokus på rörelse och hälsa i enlighet med stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
- Motivera barn och ungdomar att ta del av fysisk aktivitet i fritidsverksamheterna och parklekarna.
- Utveckla dialogen med civilsamhället kring lokala kultur- och föreningslivet.
- Fortsätta prioritera kulturupplevelser i det offentliga rummet. Förutom ett bredare kulturutbud inom verksamheterna ser förvaltningen att uppträdanden och föreställningar på offentliga platser kan bidra i trygghetsarbetet.
- Höja den pedagogiska kompetensen bland medarbetarna i parklekarna.

2.3 Äldreomsorg

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Stadsdelsområde beräknas ha 26 984 invånare som är 65 år och äldre år 2024. År 2027 beräknas antalet vara drygt 28 732, en ökning med 6,5 procent. Under perioden fram till 2032 beräknas gruppen ha ökat till nästan 31 620 personer. Gruppen invånare som är 65 år och äldre har då ökat med cirka 17 procent och utgör också en växande andel av stadsdelsområdets invånare på grund av minskande befolkning. Det är gruppen personer över 80 år som ökar mest och i jämförelse med övriga stadsdelsområden så sker den största ökningen inom Södermalms stadsdelsområde under perioden.

Sweco prognostiserar att antalet äldreomsorgstagare inom stadsdelsområdet kommer att öka. Till år 2027 beräknas antalet äldreomsorgstagare öka med 459 personer i enlighet med äldreomsorgsprognosens huvudalternativ. Den största procentuella ökningen väntas ske mellan åren 2030 till 2040.

Den äldre befolkningen är generellt friskare, lever längre, ställer högre krav och har större ekonomiska resurser och tillgångar än tidigare generationer. Fler kan bo självständigt i eget hem längre och som sammanboende, vilket samtidigt kan innebära längre perioder av vård av anhörig och oupptäckt, obehandlad undernäring. Sammantaget ställer detta höga krav på en fortsatt kvalitetsutveckling av hemtjänsten. Många av de äldre som idag flyttar till särskilt boende har ett mer omfattande vårdbehov än tidigare, vilket kräver mer avancerade hälso- och sjukvårdsinsatser. I den stadsövergripande boendeplanen för år 2024 beräknas närmare 500 platser på vård- och omsorgsboende i innerstaden (Södermalms, Norra innerstadens och Kungsholmens stadsdelsförvaltningar) saknas år 2040. Orsaken till underskottet anges vara

svårigheter i att hitta lämpliga platser för nybyggnation.

Valfrihetssystemet i Stockholms stad gör det möjligt för äldre att välja det boende de önskar när de fått ett beslut om vård- och omsorgsboende. Erfarenheterna från stadsdelsförvaltningarna i innerstaden är att de flesta önskar bo kvar i sin stadsdel eller någon av de andra innerstadsstadsdelarna även när de har fått behov av vård- och omsorgsboende. I stadens övergripande boendeplan görs bedömningen att det inte är realistiskt att innerstaden kommer kunna nå det generella målet om att äldre ska kunna bo kvar i den stadsdel där de bor eller själva önskar att bosätta sig. Staden behöver därför arbeta parallellt med bostadsanpassning i ordinärt boende och utveckling av alternativa boendeformer för att möta behovet. Inom Södermalms stadsdelsområde pågår samtidigt planering för kommande renoveringar på samtliga äldreboenden inom Micasas fastighetsbestånd under en tioårsperiod. Det krävs god framförhållning och långsiktig planering vid renovering av särskilda boendeformer. Om evakuering av de boende krävs anser stadsdelsförvaltningarna i innerstaden att det ska samplaneras med nybyggnation.

De senaste åren har lagen om skyddad yrkestitel och fast omsorgskontakt i hemtjänsten trätt i kraft. Det innebär ökade krav på både grundläggande och avancerad utbildnings- och kompetensnivå och på löpande kompetensutveckling för samtliga yrkeskategorier. Svårigheterna att rekrytera inom hemtjänst och legitimerade yrken kommer också att öka på längre sikt, varför förvaltningen behöver förbättra arbetsmiljön för personalen och erbjuda attraktiva villkor.

Den nya socialtjänstlagen som beräknas träda i kraft i juli 2025 ska främja jämlika och jämställda levnadsvillkor. Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och vara lättillgänglig. Det ska finnas möjlighet att tillhandahålla insatser utan behovsprövning och den ska vara kunskapsbaserad. Som ett led i omställningen deltar förvaltningen i det stadsövergripande arbetet under ledning av socialnämnden för att ta fram en gemensam struktur för omställningen - en socialtjänst. Arbetet påbörjas under 2024 och fortsätter under perioden 2025-2028.

För att säkerställa potentialen i att använda digitalisering och välfärdsteknik i arbetet med ovanstående utmaningar ser förvaltningen behov av att staden centralt, i större utsträckning än i dag, effektivt säkerställer införande och förvaltning av digitala verktyg och välfärdsteknik inom äldreomsorgsområdet. Staden behöver fastställa en gemensam standard för beställarenheter, dagverksamhet, hemtjänst och särskilt boende för att nå likställighet både vad gäller teknik som riktar sig till medarbetare och chefer och det som riktar sig gentemot den enskilde.

Förvaltningen vill också lyfta behovet av stadsgemensamt stöd i hur äldreomsorgens verksamheter kan ta kliv framåt inom miljö och klimat. Ett exempel är att samlat satsa på utökat utbud i stadens inköpssystem gällande ekologiska livsmedel som äldreomsorgen har behov av. Ett annat exempel är centrala utbildningsinsatser för alternativa och närproducerade livsmedel.

Förvaltningen ser en jämställdhetsutmaning i att erbjuda aktiviteter på aktivitetscentren som även kan locka män i högre utsträckning samt på sikt ökande behov av stöd till

anhörigvårdare, vilket främst är kvinnor. Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar främst till mål 1 om ingen fattigdom, mål 2 om ingen hunger, mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet i Agenda 2030.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningen ser ökade kostnader på grund av:

- Ett ökat behov av 87 platser på vård- och omsorgsboende i stadsdelsområdet under perioden 2025-2027 enligt Swecos äldreomsorgsprognos 2023.
- Behov av upprustning av äldreboenden, både av fastighet och för inventarier inklusive evakueringsboende under tiden.
- En större grupp av äldre med psykosociala problem, missbruk och hemlöshet.
- Behov av effektivisering och att säkra äldreomsorgens arbetsprocesser med hjälp av digitala lösningar och välfärdsteknik.
- Trend med ökande löner för vissa bristyrken i äldreomsorgens verksamheter såsom chefer och specialistutbildade sjuksköterskor samt ett högre lönespann för både tillsvidareanställda legitimerade yrken och bemanningspersonal.
- Färre antal medarbetare per chef kräver ökade ekonomiska resurser.
- Ökade hyreskostnader när hyresavtal för verksamhetslokaler löper ut och förhandlas om.
- Behov av utbildningar när verksamheterna arbetar för att möta ökande kompetenskrav.
- Schematekniska utmaningar kopplade till heltid som norm.

Personal- och kompetensförsörjning

- Ny chefsstruktur och färre antal medarbetare per chef är ett viktigt steg för att göra äldreomsorgen till ett mer attraktivt område att arbeta inom. Det kräver möjlighet att utvecklas i sin yrkesroll, tydliga karriärvägar och ett nära och engagerat ledarskap som är långsiktigt hållbart.
- De närmaste åren kommer de formella utbildningskraven på både undersköterskor och vårdbiträden att öka. Detta kommer enligt förvaltningen ställa höga krav på olika typer av utbildningsinsatser för medarbetare.
- Förvaltningen ser redan i dag svårigheter att rekrytera chefer, erfaren eller specialistutbildad legitimerad personal, undersköterskor till hemtjänsten samt biståndshandläggare. Förvaltningen bedömer därför att behovet av att utveckla långsiktigt hållbara strategier och arbetssätt för att klara kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen är stort. Att göra äldreomsorgen till en attraktiv bransch bland bristyrken behöver ske i bred samverkan i och utanför staden. Här ingår student- och elevmottagande som en viktig del med tydligare styrning för ökat mottagande i hela staden och koppling till rekrytering på kort och lång sikt.
- Hitta lösningar för att behålla personal under längre perioder av evakuering och omfattande renovering på stadsdelsområdets vård- och omsorgsboenden under en tioårsperiod.

Prioriteringar 2025-2027

- Fortsätta utveckla dialogerna med målgrupper för att erbjuda de insatser som efterfrågas, exempelvis med pensionärsråd, föreningar och akademien.
- Fortsätta utveckla det uppsökande och förebyggande arbetet för att nå fler äldre och aktörer som möter äldre i stadsdelsområdet, genom äldrelotsen och genom strategiska informationsinsatser.
- Fortsätta utveckla arbetssätt för att stärka anhörigvårdare.
- Utöka antalet dagverksamhetsplatser för målgrupper med olika förutsättningar och behov för att möjliggöra kvarboende.
- Fortsätta utveckla preventiva arbetssätt och metoder inom områden som demens, psykisk ohälsa och missbruk.
- Utveckla hemtjänsten för att öka medicinsk- och omsorgskompetens i ordinärt boende.
- Inom ramen för god och nära vård utveckla samverkan med Region Stockholm, framför allt primärvården, genom att förtydliga huvudmännens ansvarsområden så att äldre får rätt stöd i rätt tid av rätt huvudman.
- Säkerställa förutsättningar för likställd kvalitet i verksamheterna.
- Driva tillagningskök i egen regi för matlådor inom hemtjänst, äldreboende och trygghetspunkter.
- Fortsätta införa digitala arbetsstöd och välfärdsteknik där förvaltningen kan nå störst nytta. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av samverkan med privata aktörer, stadsledningskontoret, äldreförvaltningen och andra förvaltningar i detta arbete.
- Fortsätta förankra och utveckla modell för arbetsplatsnära kompetensutveckling i den vårdnära vardagen. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av samverkan med akademien, andra utbildningsanordnare och arbetsmarknadsförvaltningen i detta arbete.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Förvaltningen ser ett fortsatt stort behov av särskilda bostäder enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det gäller främst friliggande och ytkrävande gruppboende, som på grund av innerstadens täta bebyggelse innebär en större utmaning att bygga. Behovet av gruppboende med normal tillgänglighetsanpassning samt servicebostäder enligt SoL och LSS bedöms vara lättare att tillgodose genom planerade och pågående byggnadsprojekt inom regionen samt då tillgången är god inom stadens valfrihetssystem. Förvaltningen ser ett ökat behov av eget boende för ungdomar som idag är inneboende hos sina föräldrar samt för en fortsatt växande målgrupp inom socialpsykiatri som har ett behov av gruppboende enligt SoL. Det finns även ett ökat behov för barn i behov av boende enligt LSS.

Det finns ett ökat stödbehov hos äldre med funktionsnedsättning som bor i gruppboende då dessa personer vanligtvis bor kvar i sina bostäder under hela livet. Vid uppnådd pensionsålder upphör möjligheten till daglig verksamhet och dessa personer behöver istället erbjudas en annan form av meningsfull sysselsättning dagtid. Det finns också ett ökat behov hos yngre personer med funktionsnedsättning att flytta in i gruppboende och det är en utmaning att

anpassa verksamheten och göra den attraktiv för så differentierade målgrupper.

Club Reimers (i vardagligt tal kallas verksamheten Klubb Reimersholme) är en kommunövergripande dagverksamhet som erbjuder stöd och service enligt socialtjänstlagen (SoL 2001:453) till vuxna personer under 65 år med en funktionsnedsättning i form av diagnostiserad demenssjukdom, det vill säga yngre dementa. Verksamheten drivs av Södermalms stadsdelsnämnd på uppdrag av kommunfullmäktige. Verksamheten är öppen dagtid måndag till fredag och har möjlighet att ta emot tio deltagare per dag. Antalet deltagare har minskat kontinuerligt de senaste åren, från i snitt åtta deltagare per dag under 2019 och 2020 till fem deltagare per dag i nuläget, trots att verksamheten har arbetat aktivt med att få fler deltagare. Av de fem deltagarna är det två deltagare från Stockholms stad och tre deltagare från andra kommuner. Två av deltagarna är över 65 år och tillhör därför äldreomsorgen. De få antalet deltagare över tid gör att det är svårt att bedriva en kvalitativ verksamhet. Verksamheten drivs även med underskott. Mot bakgrund av ovanstående avser förvaltningen att föreslå en avveckling av verksamheten. Förvaltningen har för avsikt att säkerställa att en eventuell övergång till annan verksamhet genomförs med brukarnas bästa i fokus. Förvaltningen har även erfarenhet av att tillgodose brukare med liknande behov deltagande i andra verksamheter. Samverkan med berörd beställarenhet, brukare och anhöriga och/eller ställföreträdare kommer vara av stor vikt i arbetet med övergång till annan verksamhet. Förvaltningen har identifierat några verksamheter som bedrivs i Stockholm och som riktar sig mot målgruppen yngre dementa, vilka förvaltningen kommer att informera respektive beställarenhet om.

Det finns fortsatt behov av att utveckla bemötandet och öka brukarnas delaktighet i insatsernas utformning. I arbetet ingår också att ge individerna känsla av sammanhang, kunskap om rättigheter och jämlika relationer. Ett lokalt utvecklingsbehov inom stadsdelsområdet är att skapa lika villkor för personer med funktionsnedsättning för att öka social hållbarhet och att dessa ska känna sig som del av samhället. Detta i linje med Agenda 2030, mål 5 jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningen ser ökade kostnader på grund av:

- Att antalet insatser för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL generellt har ökat de senaste tio åren (källa: Socialstyrelsen).
- Att statlig ersättning för personlig assistans till individen dras in för vissa insatser och istället får regioner och kommuner bära kostnaderna.
- Att bemanningen på gruppboende under dagtid utökas för att säkerställa att äldre med funktionsnedsättning får en meningsfull vardag och sysselsättning.
- Fortsatt fler externa placeringar till höga dygnspriser där stadens och LOV-utförarnas utbud av särskilda bostäder inte täcker behoven hos delar av målgruppen.

Personal- och kompetensförsörjning

- Personalomsättning inom bristyrkena socialsekreterare och biståndshandläggare försvårar bemanningssituationen och påverkar arbetsmiljön.
- Erbjudna fördjupande kompetenshögjande insatser för erfarna medarbetare samt att se

över möjligheter att kontinuerligt erbjuda medarbetare att prova nya arbetsuppgifter över enhetsgränserna, utifrån intresse, kompetens och erfarenhet.

- Fortsatt arbete med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare. Administrativt stöd är ett viktigt område i den liksom att fortsätta arbetet med att uppmärksamma och agera när otillåten påverkan förekommer.
- Fortsätta använda och utveckla digitala arbetssätt samt att identifiera hur verksamheten kan bli mer resurseffektiv med stöd av digitala lösningar.
- Prioritera arbete med frågor som rör hot om våld och säkerhet för medarbetare och chefer inom socialtjänstens samtliga verksamhetsområden.

Prioriteringar 2025-2027

- Säkerställa att målgruppens behov styr utbudet av insatser i verksamheter i egen regi, upphandlad verksamhet och entreprenader. Det avser bland annat dagliga verksamheter som i högre utsträckning kan anpassas så att individer får större inflytande och ökad delaktighet. Detta genom att bland annat arbeta med anpassad kommunikation och digitala stöd för att förbereda personer med funktionsnedsättning att exempelvis komma ut i studier, praktik eller arbete.
- Utveckla och erbjuda möjlighet till arbetsinriktad daglig verksamhet för att bättre möta behoven hos de yngre målgrupperna. Fortsätta arbetet för att göra dagliga verksamheter mer arbetsinriktade för att möjliggöra och underlätta individens övergång till sysselsättning/arbete eller praktik och studier på den ordinarie arbetsmarknaden.
- Fortsätta utveckla samarbete med aktörer som erbjuder sysselsättning för äldre personer med funktionsnedsättningar.
- Fortsätta arbetet med hälsofrämjande insatser, exempelvis regelbunden fysisk aktivitet, för att bland annat stärka förutsättningar för god fysisk och psykisk hälsa och en känsla av sammanhang.
- Fortsätta arbetet för att säkerställa barnperspektivet och barns delaktighet i handläggningen samt skapa förutsättningar för barns rätt till information.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Den nya socialtjänstlagen som planeras träda i kraft 1 juli 2025 kommer att innebära ett omfattande arbete med omställning mot en kunskapsbaserad socialtjänst, med fokus på tillgänglighet och tidiga insatser utan föregående behovsprövning. Omställningen kommer att pågå under flera år och innebär förutom fokus på att kunna erbjuda tidiga insatser även hantering av ärenden med omfattande problematik som kräver myndighetsutövning. Tilliten till socialtjänsten behöver öka så att fler tar emot hjälp i tidigare skeden. Omställningen utifrån ny socialtjänstlag förväntas leda till minskade kostnader på sikt. Statsbidrag förväntas utgå under perioden 2025-2028 med förvaltningens bedömning är att de medel staten kommer att tillskjuta inte förväntas täcka behoven framåt. Omställningen behöver därför beakta ekonomiska aspekter och det som går att lösa genom att införa digitala lösningar som antingen kan frigöra resurser till socialt arbete och effektivisera arbetet eller lösningar som

kan bidra till självständighet hos brukaren. Det kan också krävas nya sätt att organisera socialtjänstens arbete framåt för att resurser ska räcka till och det är därför viktigt att fundera kring vilka insatser som ska erbjudas lokalt, regionalt och centralt för att möta stockholmarnas behov.

Barn och unga

En utmaning är att tidigare förhindra att barn och ungdomar dras in i kriminalitet. Det behövs förebyggande åtgärder för att tidigt nå och ge tidiga insatser till barn, ungdomar och deras föräldrar. Det finns behov av att stärka samverkan mellan vårdnadshavare, förskola, skola, socialtjänst och polis för att tidigt upptäcka barn och ungdomar som riskerar någon form av social utsatthet, kriminalitet eller missbruk av alkohol eller narkotika.

Inom socialtjänstens område pågår en rad statliga utredningar som rör barn och unga i kriminalitet. Exempelvis att barn som begått och dömts till allvarliga brott inom lagen om slutna ungdomsvård föreslås dömas till fängelse. Staten vill öka den statliga styrningen och uppföljningen av socialtjänstens arbete med barn och unga som misstänks för kriminalitet. Det sker en förändring i synen på socialtjänstens roll som bygger på frivillighet och relationsbyggande till att få en tydligare roll i det brottsförebyggande arbetet. Det är idag svårt att överblicka hur alla pågående utredningar kommer att påverka socialtjänstens arbete framåt. Det utökade brottsförebyggande ansvaret kan bli kostnadsdrivande beroende på hur staten finansierar de olika lagförslagen.

Eftersom skolfrånvaron ökat över tid är målgruppen barn och ungdomar med skolsociala problem en fortsatt utmaning, oavsett omfattning av barnens frånvaro i skolan. Skolan, habiliteringen, barn- och ungdomspsykiatri möter ett större antal barn och ungdomar som har en problematisk skolfrånvaro. Förvaltningen ser därför ett fortsatt behov av att intensifiera arbetet med elever som har mycket hög frånvaro. Förvaltningen ser också ett ökat behov av samordnade insatser för barn och unga med psykisk ohälsa. Regionens omorganisering av barnpsykiatri, både specialiserad och första linjen, är en utmaning. En långsiktig planering för resurser krävs för att kunna fortsätta utveckla och driva denna form av samverkan.

För att skapa goda och jämlika uppväxt- och levnadsvillkor för placerade barn, i synnerhet de familjehemsplacerade, är det angeläget att säkerställa skolgång under placeringstiden för att öka barns möjligheter att klara målen i skolan. Även placerade barns fysiska och psykiska hälsa är ett prioriterat område som förutsätter ett nära samarbete med hälso- och sjukvården. Bristen på familjehem gör det relativt vanligt med omplaceringar av barnen mellan jourhem vilket gör att skolgången blir eftersatt och hälsan försämras.

Utredningen om barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66) redovisades för regeringen i oktober 2023. Utredningen föreslår ett antal åtgärder för hur kvaliteten i vården kan öka när barn och unga placeras i familjehem, stödboende eller HVB (inklusive Statens institutionsstyrelse - SiS). Förvaltningen är positiv till utredningens slutsatser men kan se stora utmaningar med att verkställa de föreslagna åtgärderna utan att det tillskjuts omfattande resurser på såväl statlig som kommunal nivå. Ökad reglering och kontroll av exempelvis familjehem är nödvändigt men medför också stora utmaningar då det redan idag är svårt att hitta familjer som är beredda att ta emot ett barn eller en ungdom i sitt hem för en kortare eller längre period.

Barnkonventionen är lag sedan januari 2020 och innebär att barns rättigheter har en starkare juridisk ställning. Förvaltningens verksamheter har utvecklat arbetssätt och metoder med fokus på att öka barns delaktighet och inflytande. Utmaningen är att det bland annat behövs metoder för att systematiskt kunna följa upp och kvalitetssäkra barnrättsarbetet utifrån flera av målen i Agenda 2030, till exempel mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet.

Vuxna missbruk

Det finns fortsatt behov av att stärka arbetet med målgruppen samsjukliga, det vill säga personer med beroendeproblematik och psykisk ohälsa, i syfte att förbättra kvaliteten för brukarna och ge dem en sammanhållen vårdkedja. Arbetet avser också att motverka hemlöshet, särskilt riktat mot kvinnor och äldre. Regeringens samsjuklighetsutredning föreslår att all behandling av missbruk och beroende flyttas till regionernas hälso- och sjukvård och att behandlingen ges samordnad med psykiatrisk vård. Samsjuklighetsreformen föreslås träda i kraft tidigast 1/1 2026.

Narkotikautredningens slutbetänkande (SOU 2023:62) överlämnades till regeringen i oktober 2023. Syftet med utredningen har varit att säkerställa att narkotikapolitiken är förenlig med kraven på evidensbaserad vård, beprövad erfarenhet och skademinimering samt att den anpassas till nutidens och framtidens utmaningar. Utredningen innehåller ett antal förslag som bland annat rör förebyggande arbete, skadereducering, bättre samverkan kring berörda myndigheters insatser och kunskapshöjande insatser. Förvaltningen är sammantaget positiv till utredningens slutsatser och förslag men ser också vissa utmaningar, exempelvis gällande förslaget om koncentration av olika vårdinrättningar, boenden och ideella aktörer vilket utifrån ett tillgänglighetsperspektiv skapar sämre förutsättningar att skapa en tillgänglig och likställd vård för alla. Även från ett individperspektiv kan stora koncentrationer av verksamheter skapa andra problem, exempelvis är kopplingen till uppkomsten av öppna drogscener tydliga och kan försvåra för individer som vill minska sitt missbruk.

Socialpsykiatri

Det finns ett fortsatt behov av att utveckla sysselsättningsverksamheter för målgruppen och att utveckla integrerade stödinsatser riktade till personer med komplexa vårdbehov. Ett annat fortsatt utvecklingsområde är att öka delaktigheten och inflytandet för målgruppen.

Hemlöshet

Det finns ett växande stödbehov bland de personer som är 65 år och äldre i stadsdelsområdet och som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa. Förvaltningen ser en risk att antalet äldre hemlösa kan komma att öka under kommande år med tanke på rådande lågkonjunktur.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Antalet våldsutsatta som söker stöd har under de senaste åren ökat och förvaltningen ser en risk att antalet våldsutsatta kommer att öka även under kommande år. När det gäller barn som upplevt våld är det en utmaning att få dessa barn att komma till samtal eftersom det kräver båda vårdnadshavarnas samtycke. Även äldre personer som utsätts för våld i nära relation kan ha behov av skyddat boende. Detta är en utmaning då det inte finns skyddade boenden med äldreomsorgsinsatser.

Regeringen har föreslagit en rad åtgärder för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Den 1 april 2024 införs Lag om placering av barn i skyddat boende. Det innebär att skyddat boende blir en lagreglerad insats både för vuxna och barn. Förändringen syftar till att stärka barns rätt till stöd, hälso- och sjukvård och skolgång under placeringsperioden. Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt. När samtycke finns från båda vårdnadshavarna ska insatsen beviljas med stöd av socialtjänstlagen. Saknas samtycke ska ansökan om placering med stöd av den nya lagstiftningen göras till förvaltningsrätten. För förvaltningen innebär det att insatser kan verkställas utan samtycke genom ett rättsligt förfarande likt LVU. Det medför även att beslut om placering ska utredas och bedömas hos enheten för barn och ungdom vilket inte har varit fallet tidigare.

Förvaltningens arbete inom området bidrar särskilt till mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet i Agenda 2030.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningen ser ökade kostnader på grund av:

- Omställningen till en ny socialtjänstlag som bedöms ha omfattande påverkan på nuvarande organisering och uppdrag med ökade kostnader som följd, exempelvis genom behov av ökad bemanning.
- Risk för ökade avhysningar om förvaltningen inte lyckas förebygga det. Konsekvensen skulle i sådana fall bli fler placeringar på akutboende/härbärgen.
- Stadsdelens andel socioekonomiska medel har under flera år minskat i förhållande till de andra stadsdelarna. Om denna trend fortsätter är det en stor utmaning att klara ekonomin, främst inom individ- och familjeomsorgen.

Personal- och kompetensförsörjning

Se text under samma rubrik under verksamhetsområdet "Stöd och service till personer med funktionsnedsättning".

Prioriteringar 2025-2027

- Som ett led i omställningen från specialiserad socialtjänst till mer förebyggande och tidigt stöd deltar förvaltningen i det stadsövergripande arbetet under ledning av socialnämnden för att ta fram en gemensam struktur för omställningen - en socialtjänst. Arbetet påbörjas under 2024 och fortsätter under perioden 2025-2028.
- Stärka samverkan mellan vårdnadshavare, förskola, skola, socialtjänst och polis för att tidigt upptäcka barn och ungdomar som riskerar någon form av social utsatthet, kriminalitet eller missbruk av alkohol eller narkotika.
- Stärka arbetet med trygga placeringar för barn och ungdomar, främst familjehemsplacerade barn. Öka kvaliteten inom familjevården genom att stärka arbetet med utredningar och uppföljningar.
- Fortsätta utveckla skolsociala teamens arbete tillsammans med utbildningsförvaltningen.
- Utveckla insatser för ungdomar som riskerar att hamna eller befinner sig i kriminella miljöer.

- Fortsätta utveckla arbetssätt riktade mot ungdomar som inte är straffmyndiga och misstänkta för grova och/eller upprepade brott.
- Fortsätta utveckla samverkan och insatser med andra aktörer och huvudmän för vuxna personer med samsjuklighet.
- Boendeteamets arbete fortsätter att utvecklas, exempelvis samverkan med SHIS Bostäder, som syftar till att motverka hemlöshet och därmed minska kostnadsdrivande insatser i form av placeringar på akutboenden/härbärgen. Barnfamiljer och äldre i osäkra boendeförhållanden är särskilt utsatta grupper som prioriteras inom förvaltningen och erbjuds stöd till mer långsiktiga och hållbara boendelösningar.
- Implementera framgångsrika arbetssätt som har utvecklats inom ramen för det tidigare projektet IGOR för att hitta våldsutsatta och våldsutövare och erbjuda stöd och behandling. Arbetet genomförs tillsammans med Norra Innerstaden och Kungsholmens stadsdelsförvaltningar samt Polisens grupp för brott i nära relation (BIN) samt City-polisen. Utveckla insatser för barn som levt i våld och möjliggöra för fler barn att få stöd och hjälp, exempelvis utveckla arbetet med Islandsmodellen i kombination med särskilt såbara brottsoffer.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Omfattande insatser behövs för att möta effekterna av klimatförändringarna vilket också medför ökade kostnader för verksamheten. Bland annat försvinner fler träd årligen, exempelvis till följd av torka och sjukdom, än vad staden hinner ersätta.

För att kunna möta ovannämnda klimatförändringar och bidra till stadens utveckling i hållbar riktning måste verksamheten fortsatt genomföra klimatinvesteringar i form av utbyte till LED-armatur i parkmiljöer, genomföra trädförnyelse (bland annat med syftet att upprätthålla nödvändig krontäckningsgrad) samt anlägga växtbäddar med biokol. Större insatser behöver även genomföras för att omhänderta dagvatten i stadsdelsområdets parker och grönområden samt säkerställa att dessa klarar skyfall. Möjligheten för nämnden att erhålla extra budgetmedel för dessa åtgärder är avgörande för att de ska kunna genomföras då de inte ryms inom ordinarie investeringsram. Utan detta stöd kommer det att bli en svår utmaning att fortsätta driva projekt och åtgärder med hög klimatnytta och breda synergieffekter.

Under den aktuella perioden behöver verksamheten genomföra insatser som bidrar till att Årstaviken erhåller en vattenkvalitet och livsmiljö som motsvarar nivån för miljö kvalitetsnormerna god ekologisk och kemisk status. Detta görs genom insatser som bland annat gynnar fiskföryngringen vid Årsta holmar samt genom tillförsel av död ved på lämpliga platser längs med Årstavikens strandpromenad.

Vid Sickla udde i Hammarby Sjöstad har områden på parkmarken stora eroderingsskador. Eroderingen påverkar strandpromenader samt marken intill fastigheter i området. Förvaltningen har i samverkan med trafikkontoret påbörjat en planering inför en kommande insats i området för att åtgärda erosionsskadorna. En grov kostnadsuppskattning för nödvändiga insatser uppgår till cirka 40 mnkr och ryms inte inom nämndens budget.

Det uppstår återkommande otjänlig vattenkvalitet vid vissa badplatser. Orsaken beror ofta på

föreningar från fåglar. Enligt förvaltningen är det en utmaning att lösa problemet och bedömer att det finns behov av stöd och samverkan med exempelvis miljöförvaltningen gällande praktiska insatser för att säkerställa god vattenkvalitet vid baden.

För att uppnå stadens klimatmål behöver bland annat verksamhetens driftentreprenör successivt gå över till eldrivna arbetsmaskiner. Förvaltningen behöver bidra till att marknaden förbereds på att kraven kring användandet av elmaskiner kommer att skärpas kommande år.

Det råder ett stort underhålls- och reinvesteringsbehov i stadsdelsområdets parker och grönområden gällande exempelvis trappor, murar och lekutrustning. Slitaget är stort då stadsdelsområdets parker och grönområden utgör mötesplatser för många i staden även utanför stadsdelsområdet. Behovet av ett ökat underhålls- och reinvesteringsintervall är en utmaning då detta inte ryms inom nuvarande budget.

Flera parker och lekplatser används i praktiken som skolgårdar och förskolegårdar vilket också bidrar till ett stort slitage. Eftersom många skolor och förskolor saknar tillräckliga utemiljöer kommer nämnden kommande år behöva lägga mer resurser på att upprusta barns lekmiljöer.

Det är angeläget att upprätthålla och skapa attraktiva parker och grönområden då de har betydelse för bland annat vistelse, lokalklimat och biologisk mångfald men även för folkhälsan då de ger möjlighet till vardagsmotion. Upprustning av parkerna genomförs utifrån identifierade behov utifrån ett barn- äldre, tillgänglighets- och jämställdhetsperspektiv. Arbetet ska gå i linje med att uppnå en äldrevänlig stad.

Årligen inkommer cirka 5 000 ärenden i stadens Tyck till-funktion som berör parkmark inom stadsdelsområdet. Det är en stor utmaning att hantera alla önskemål och kunna ge personlig återkoppling kring varje specifikt ärende.

Arbetet med Agenda 2030, som bland annat omfattar mål 7 hållbar energi, mål 13 bekämpa klimatförändringarna, mål 11 hållbara städer och samhällen samt mål 15 ekosystem och biologisk mångfald samt, genomsyrar verksamheten.

Ekonomisk utveckling

Det finns inom staden avsatta medel för reinvesteringar i stadsmiljön fram till och med 2024. Förvaltningen bedömer det som mycket angeläget att det även efter 2024 finns medel för att kunna genomföra prioriterade reinvesteringar. Utan dessa reinvesteringsmedel bedömer förvaltningen att parktytor riskerar att behöva stängas av till följd av säkerhetsrisk.

Personal- och kompetensförsörjning

- Verksamheten kommer fortsatt vara beroende av konsulthjälp vid exempelvis parkinvesteringarna, detta i form av teknisk bygglösning och projektering.
- Beträffande genomförande av dagvatten- och skyfallsåtgärder ser förvaltningen ett behov av stöd vad gäller projektledning.

Prioriteringar 2025-2027

- Reinvestering på befintliga lekplatser och parkmiljöer för att åtgärda slitage och uttjänta anläggningar och ytor i parkmiljön.

- Insatser i syfte att göra stadsmiljön mer robust mot klimatförändringar, exempelvis genom utplantering av nya träd, åtgärder för hantering av dagvatten och skyfall. Vidare planeras insatser för förbättrad vattenstatus samt ökad biologisk mångfald.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Antalet långtidsarbetslösa med svag förankring på arbetsmarknaden är fortsatt hög både i landet och i staden vilket kräver insatser som ger individen goda förutsättningar att uppnå egen försörjning. Den rådande lågkonjunkturen med fortsatt höga mat- och boendekostnader påverkar hushållen generellt men har ännu inte medfört någon ökning av antalet ansökningar om ekonomiskt bistånd inom stadsdelsområdet. De vanligaste målgrupperna som idag tar emot ekonomiskt bistånd består av arbetslösa, sjukskrivna utan ersättning från Försäkringskassan samt personer med socialmedicinska hinder. Socialmedicinska hinder är funktionsnedsättningar som ofta är orsakade av långvarigt behov av ekonomiskt bistånd till följd av sociala svårigheter, relationsproblematik, missbruk, kriminalitet eller svåra uppväxtvillkor.

Fler män än kvinnor får ekonomiskt bistånd vilket speglar hur könsfördelningen sett ut historiskt inom stadsdelsområdet. En orsak till skillnaden är att ensamstående män i högre grad har en psykosocial problematik och har svårare att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden. En jämställdhetsutmaning är att utforma insatser så att män och kvinnor i samma omfattning kommer ut på den reguljära arbetsmarknaden utifrån att behoven ser olika ut. Arbetet för att både män och kvinnor ska vara självförsörjande bidrar till flera av målen inom Agenda 2030 främst mål 1 ingen fattigdom, mål 2 ingen hunger, mål 3 god hälsa och välbefinnande, mål 5 om ökad jämställdhet och mål 10 minskad ojämlikhet.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningen ser ökade kostnader på grund av:

- Personer som har långvarigt biståndsberoende förväntas vara kvar längre tid inom socialtjänsten på grund av osäkerhet vad gäller inflation, räntor och arbetslöshet.
- Eventuellt förlängt behov av ekonomiskt bistånd till följd av risk för minskade sociala insatser för personer med arbetsmarknadsinsats.

Personal- och kompetensförsörjning

Se text under samma rubrik under verksamhetsområdet "Stöd och service till personer med funktionsnedsättning".

Prioriteringar 2025-2027

- Fortsätta utveckla intern och extern samverkan för att nå målet att individen ska bli självförsörjande och ha ett stadigvarande boende.
- Utveckla och intensifiera arbetet med vuxna som står långt ifrån arbetsmarknaden och har varit aktuella på ekonomiskt bistånd under lång tid för att stötta dem mot en hållbar självförsörjning. Vidareutveckla samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen (Jobbtorg), Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för att påskynda långtidsarbetslösas etablering på arbetsmarknaden.

- Utveckla samverkan inom förvaltningen gällande personer med samsjuklighet som är aktuella inom ekonomiskt bistånd för att snabbare identifiera behov av insatser för målgruppen.
- Fortsätta arbeta uppsökande, aktivt förebygga bostadslöshet och att personer ska bli skuldsatta och samverka inom förvaltningen för att motverka hemlöshet. Barnfamiljer, äldre och personer med funktionsnedsättning är särskilt prioriterade.
- Samarbetet mellan förvaltningen och SHIS bostäder fortsätter utvecklas för att kunna följa upp de barnfamiljer som bor i genomgångsbostäder och avtalat boende. I samverkan med SHIS utvecklas arbetssätt och metoder för att identifiera brukare som kan matchas in i någon av tillgängliga boendeformer.
- Särskilt uppmärksamma barns behov när vuxna söker ekonomiskt bistånd och genomföra barnkonsekvensanalyser inför att beslut om bistånd ska fattas.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Utmaningar, omvärldsfaktorer och målgruppens behov

Konjunkturinstitutet bedömer att arbetslösheten kommer att öka och nå en topp under slutet av 2024. Långtidsarbetslöshet är en stor utmaning i staden liksom i landet i övrigt. Den allt snabbare digitaliseringen och automatiseringen riskerar att ytterligare öka obalansen på arbetsmarknaden, då många i redan utsatta grupper saknar efterfrågade kompetenser. För långtidsarbetslösa är svårigheten att få och behålla ett jobb på den reguljära arbetsmarknaden stor. Särskilt utsatta grupper är personer med kort utbildning, nyanlända, utomeuropeisk födda kvinnor samt personer med funktionsnedsättning. Den ekonomiska ojämlikheten fortsätter att missgynna flickor och kvinnor lokalt, regionalt och nationellt. Detta gäller i samhället generellt men också inom stadsdelsområdet.

I och med att ansvaret för arbetsmarknadsinsatsen Stockholmsjobb flyttats från stadsdelsnämnderna till arbetsmarknadsnämnden kan inte samma antal brukare ta del av insatsen Stockholmsjobb. Det är svårt att bedöma hur denna förändring kommer att påverka på lång sikt men förvaltningen ser en risk att de sociala insatser som genomförs parallellt med arbetsmarknadsinsatsen kan komma att minska vilket riskerar att förlänga personernas behov av ekonomiskt bistånd.

En jämställdhetsutmaning är att öka möjligheterna för fler kvinnor att arbetsträna som en väg ut i egen försörjning. För att ytterligare öka jämställdheten och få in fler kvinnor i insatsen arbetsträning behöver förvaltningens dialog med de enheter som remitterar till arbetsträning intensifieras. Genom att erbjuda och utveckla stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden bidrar förvaltningen till att uppfylla mål 5 om ökad jämställdhet, mål 8 om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt mål 10 om minskad ojämlikhet i Agenda 2030.

Ekonomisk utveckling

Förvaltningen ser ökade kostnader på grund av:

- En fortsatt hög nivå av långtidsarbetslöshet i vissa grupper innebär att de kommer få fortsatt svårt att etablera sig på arbetsmarknaden vilket gör att tiden med ekonomiskt bistånd riskerar att förlängas.

- Minskade sociala insatser för personer med arbetsmarknadsinsats riskerar att förlänga personernas behov av ekonomiskt bistånd.

Personal- och kompetensförsörjning

Se text under samma rubrik under verksamhetsområdet "Stöd och service till personer med funktionsnedsättning".

Prioriteringar 2025-2027

- Vidareutveckla samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen (Jobbtorg), Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för att påskynda långtidsarbetslösas etablering på arbetsmarknaden. En prioriterad målgrupp under perioden är kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden och arbetslösa unga vuxna. För att nå kvinnor som står långt från arbetsmarknaden fortsätter det uppsökande arbetet att stärkas.
- Erbjud sociala insatser för den grupp som inte kvalificeras inom Stockholmsjobb genom att utöka antalet anställda inom offentligt skyddat arbete (OSA).
- Förstärka samverkan inom förvaltningen men även med arbetsmarknadsförvaltningen (Jobbtorg) för att skapa samsyn och förutsättningar för de brukare som deltar i insatsen arbetsträning för att möjliggöra Stockholmsjobb efter insatsen slut.

2.9 Övrigt

Personalfrågor och ett hållbart arbetsliv

Förvaltningen behöver fortsätta sitt arbete för att vara en attraktiv arbetsgivare. Heltid som norm och tillsvidareanställningar är vägledande vid bemanning, vilket bidrar till att stadsdelsförvaltningen kan behålla och utveckla personal. Detta leder också till en större kontinuitet för de brukare/boende/barn som utgör förvaltningens kärnuppdrag. Målet är att 90 procent av anställningarna ska vara tillsvidare på heltid, och för att nå dit krävs ett långsiktigt arbete med hållbara scheman och att söka vägar för att skapa flexibilitet kring bemanning, där resursteam är ett sådant exempel.

På förvaltningen finns 1 811 tillsvidareanställda medarbetare per sista december 2023. Av dessa är 270 medarbetare i åldern 60 - 64 år, medan 64 medarbetare är 65 år eller äldre (totalt drygt 18 procent). Personalomsättningen 2023 slutade på 9,8 procent. Den totala sjukfrånvaron för år 2023 uppgick till 7,5 procent varav 3,0 procent var korttidssjukfrånvaro dag 1–14, vilket är en minskning jämfört med sjukfrånvaron föregående år 2022. Under 2023 har förvaltningen arbetat aktivt med hälsosamtal och tidiga signaler på ohälsa och rehabilitering, och detta har brutit den negativa trenden med en ökande sjukfrånvaro. Förvaltningen kommer fortsatt fokusera på friskfaktorer för både medarbetare och chefer. Förutom de tillsvidareanställda finns också 136 medarbetare med tidsbegränsade anställningar vilket är en klar minskning jämfört föregående år (då siffran var 212).

I samband med övertagande av verksamhet till egen regi är det viktigt att snabbt få in både chefer och medarbetare i det kommunala uppdraget och förvaltningens arbetssätt. Stadens nya chefsstruktur kommer innebära en genomlysning av nuläget vad gäller ansvar och antal medarbetare per chef. Förändringen ska göras med beaktande av både verksamhet, ekonomi och arbetsmiljö.

Ökad samverkan behövs mellan förvaltningarna för att minska den sårbarhet som kan uppstå vid personalförändringar inom det administrativa stödet. Ett förslag är att vissa kompetensområden kan samordnas klustervis. Det skulle öka kvaliteten genom erfarenhetsutbyte och lärande mellan förvaltningar och bolag samt innebära kostnadsbesparingar i form av att undvika kostsamma rekryterings- och/eller konsultkostnader.

Förvaltningens arbete inom HR-området grundar sig i stadens personalpolicy och bidrar till att flera av målen inom Agenda 2030 kan nås, såsom mål 5 om ökad jämställdhet, mål 8 om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, samt mål 10 om minskad ojämlikhet.

Prioriteringar 2025-2027

- Förvaltningen prioriterar att minska andelen timanställda, bland annat genom att aktivt arbeta med bemanningsmål och schemaplanering för att öka kontinuiteten för brukare och boende, och för ett hållbart arbetsliv för förvaltningens medarbetare.
- Arbetet med kompetensförsörjning är fortsatt prioriterat under de kommande åren. Krav på utbildade undersköterskor inom äldreomsorgen, förmåga att rekrytera legitimerad personal samt att attrahera kompetenta chefer som kan få verksamheten att utvecklas är nyckelfrågor för förvaltningen.
- Förvaltningen kommer fortsätta att arbeta för ett hälsofrämjande och hållbart arbetsliv där minskad sjukfrånvaro, rimlig personalomsättning och goda arbetsvillkor, så som trygga anställningar och heltid som norm, är prioriterade områden.
- Att stärka ledarskapet, särskilt i samband med översynen av ny chefsstruktur, där alla chefer ska ha ansvar för ekonomi, verksamhet och personal.

Klimatmässig hållbarhet

Förvaltningen arbetar med utgångspunkt i Stockholms stads miljöprogram med tillhörande handlingsplaner och program, samt Södermalms stadsdelsnämnds lokala miljö- och klimathandlingsplan.

Förvaltningens miljö- och klimatarbete kommer bland annat fokusera på minskade utsläpp av växthusgaser, livsmedels klimatpåverkan samt inköp av ekologiska livsmedel. Inom energibesparingsåtgärder kommer bland annat klimatinvesteringar genomföras där gamla armaturer byts ut till LED och äldre vitvaror byts ut till mer energieffektiva vitvaror. Ett mer intensivt arbete kommer även genomföras inom Hållbar äldreomsorg. Genom att arbeta med hållbarhet inom äldreomsorgen minskar förvaltningens påverkan på miljö och klimat och det ger också positiva effekter på både arbetsmiljö och omsorgen om de äldre. Arbetet kommer även att leda till att användningen av onödiga engångsartiklar och plastprodukter minskar.

Förvaltningen har under 2024 sökt klimatinvesteringsmedel för bland annat LED-armaturer, trädförnyelse och växtbäddar av biokol. Möjligheten för nämnden att erhålla extra budgetmedel för dessa åtgärder är avgörande för att de ska kunna genomföras då de inte ryms inom ordinarie investeringsram. Utan detta stöd kommer det att bli en svår utmaning att fortsätta driva projekt och åtgärder med hög klimatnytta och breda synergieffekter.

Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar och bolag i flertalet nätverk och projektgrupper.

Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden

Civil beredskap

Det systematiska säkerhetsarbetet sker utifrån stadens säkerhetsprogram. Arbetet är långsiktigt och sker i samverkan med hela staden. Särskilt prioriterat är att fortsätta arbetet med att öva förvaltningens krisledningsorganisation och vidareutveckla de fyra etablerade trygghetspunkterna i stadsdelsområdet med fokus på det civila försvaret och den tekniska infrastrukturen de kräver. I trygghetspunktsarbetet engageras också frivilliga organisationer. Vidare är det viktigt att utbilda och informera medarbetarna kring den allmänna tjänsteplikten samt skapa engagemang. Förvaltningen stärker upp arbetet mot systemhotande brottslighet och kartlägger vilka åtgärder som skulle behöva vidtas i området. Det kan exempelvis handla om förekomst av otillåten påverkan, felaktiga utbetalningar inom ekonomiskt bistånd, efterkontroll av föreningsbidrag och uppföljning av kontrakt och leveranser vid upphandlingar. Detta är en ny del i samverkansöverenskommelsen mellan stadsdelsförvaltningen och polisen.

Informationshantering

Den digitala utvecklingen accelererar och blir mer komplex vilket kräver kraftfulla strategiska satsningar inom kultur, ledarskap, teknik och information. AI, automatisering och robotik är redan viktiga redskap i andra sektorer och väntas få en allt viktigare roll även inom förvaltningens och stadens ansvarsområden. Mängden data ökar vilket kräver kraftfulla tekniker och metoder för att genomföra analyser. Information hanteras i dagsläget inte i tillräckligt utsträckning som en central tillgång/resurs. Samverkan och helhetssyn i staden har utvecklingspotential och behöver prioriteras. Det finns behov av en central samordning av informationshantering i staden för att hitta effektivare arbetsätt och stötta resurser lokalt med mer vägledning så att kärnverksamheten kan fokusera på rätt saker. Gemensamma behov och krav på informationsförsörjning/hantering rörande strategier, ansvar och dokumentation behöver hanteras utifrån en helhetssyn. Gemensamma processer behövs för att kunna tillvarata synergier och digitaliseringens möjligheter.

Bristen på gemensamma sätt att dokumentera och hantera information i staden riskerar att bidra till ineffektiva arbetsätt, sämre datakvalitet och sämre rättsskydd för den enskilde. Att dokumentera rätt i olika system är en förutsättning för kvalitetssäkrad information som kan vidareutnyttjas nu och i framtiden. God informationskvalitet är en förutsättning för effektivitet, rättssäkerhet och metodutveckling. Ett förslag är att ge stadsarkivet ökade möjligheter att bidra med kunskap och kompetens för att säkerställa att informationen hanteras rätt under hela dess livscykel.

Det finns också behov av systematisk och utvecklad normerande informationssäkerhetsklassning av system-/objektägare på stadsledningskontoret och fackförvaltningar inför upphandling av nya system och tjänster. Berörda förvaltningar behöver inkluderas innan stadsgemensam upphandling så att inte system med säkerhetsbrister upphandlas som förvaltningarna sedan får svårt att klassa och nyttja.

När NIS2-direktivet, som rör säkerhetskrav på samhällsviktiga verksamheter, kommer behövs vägledning för hur direktivet ska tolkas och om det omfattar större delar av kommuners verksamheter än nuvarande NIS-direktiv. Om så är fallet kommer det kräva utökade insatser av staden och förvaltningen.

Omvärldsläget innebär att staden utsätts för ökat antal ransomware- och cyberattacker samt påverkanskampanjer. Det ställs högre krav på kvalitetssäkrad, säker och effektiv hantering av information inklusive personuppgifter. Stadsdelsförvaltningarnas resurser och kompetens räcker inte till med rådande arbetssätt och behöver utvecklas. Införande av IT-styrningsmodellen PM3 ställer andra kompetenskrav än tidigare, t.ex. systemkunskap och IT-strategiska uppgifter.

Distansarbetet har ökat. Effektivare, säkrare plattformar och kommunikationsverktyg samt ökat samarbete mellan grupper blir allt viktigare och staden som helhet behöver bättre verksamhetsstöd.

Upphandling, inköp och avtalsuppföljning

För att säkerställa god kvalitet i de varor och tjänster som förvaltningen köper in behöver de stadsgemensamma upphandlingarna vidareutvecklas. Nya krav på informationssäkerhet innebär att kravställning och utvärderingsmodeller behöver utvecklas centralt. Det är varken möjligt eller effektivt för varje förvaltning att anställa denna kompetens själv. Vidare behöver metoder och systemstöd för avtalsuppföljning tas fram centralt, både för att möta kraven på informationssäkerhet och för att motverka välfärdsbrott. Staden behöver ta höjd för att ökade krav på informationssäkerhet kan innebära färre leverantörer och dyrare upphandlingar. Stadsgemensamt upphandlade leverantörer behöver läggas in i inköpsportalen så att avrop kan göras korrekt och för att göra det möjligt att följa upp förvaltningens inköp och tillhörande indikatorer. Detta för att kunna styra mot långsiktigt hållbara inköp.

Prioriteringar 2025-2027

- Öva förvaltningens krisledningsorganisation och vidareutveckla de fyra etablerade trygghetspunkterna.
- Utbilda och informera medarbetarna kring den allmänna tjänsteplikten samt skapa engagemang
- Utveckla samverkan och gemensamma sätt att handlägga (dokumentera) och hantera information för effektivare arbetssätt och bättre datakvalitet.
- Arbeta för en fortsatt kulturförändring där information ses som en strategisk och kritisk resurs. Säkerställa att chefer och ledare agerar förebilder och lär ut nya insikter om arbetssätt.
- Kompetenshöjande insatser kring informationshantering, arkiv och informationssäkerhet (framför allt mot upphandling och inköp) och kompetensförsörjning av ny och ökad kompetens inom strategisk IT och informationssäkerhet. Upphandling och förvaltning av IT-tekniska lösningar samt utbildning kring dessa.

Trygghet och näringsfrämjande arbete

Den missbruksrelaterade problematiken inom stadsdelsområdet och medföljande konsekvenser som brott, våldshandlingar, stöld, ordningsstörningar och skadegörelse har ökat under senaste åren. Detta gäller främst de områden som klassas som öppna drogscener inom stadsdelsområdet. Förvaltningen fortsätter därför att prioritera en rad trygghetsskapande- och brottsförebyggande insatser och åtgärder på dessa platser för att problematiken i området ska upphöra alternativt få minskad negativ effekt på brottslighet och oroligheter samt att boende, besökare och verksamma ska uppleva platsen som trygg.

Prioriteringar 2025-2027

- Fortsätta utveckla och intensifiera det socialt uppsökande arbetet på västra Södermalm och andra prioriterade platser. Syftet med det uppsökande arbetet är att länka personer som vistas i området med beroendeproblematik i kombination med psykisk ohälsa till vård alternativt socialtjänst så att de kan få stöd. Att enskilda får stöd och vård förbättrar tryggheten för de som bor och vistas i området.
- Fortsatt arbete med trygghetsskapande åtgärder och investeringar inom stadsmiljö.
- Utveckla dialog och samverkan med regionen och andra aktörer som också kommer i kontakt med personer med missbruksproblematik, exempelvis Stadsmissionen och Frälsningsarmén. Detta är bland annat viktigt för att nå enskilda och gemensamt erbjuda dem en sammanhållen vård.
- Fortsätta utveckla arbetet med platsaktivering på Medborgarplatsen och i Tantolunden.
- Tillsammans med lokalpolisområde Södermalm utveckla arbetet med områdesspecifika medborgarmöten, syftet är kunskapsspridning och informationsinhämtning.
- Fortsätta samverka med polis, det lokala näringslivet, civilsamhället och andra relevanta aktörer såsom trafikkontoret i arbetet med trygghetsskapande, brottsförebyggande och trivselskapande åtgärder för att öka tryggheten och attraktionskraften inom området som gynnar bedrivande eller nyetablering av företag.
- Samverkan och kontinuerlig dialog mellan förvaltningen, aktörer inom stadsdelsområdets nöjesliv och lokalpolisen fortsätter i syfte att uppnå ett långsiktigt hållbart nöjesliv och öka tryggheten för både aktörer och besökare.

Våldsbejakande extremism

Under såväl 2022 som 2023 har antalet ärenden om våldsbejakande extremism varit få, ungefär en handfull varje år. Södermalmspolisen har inga uppgifter om att unga personer i stadsdelsområdet figurerat i våldsbejakande extremistiska sammanhang under 2023.

Våldsbejakande extremism bland unga personer har inte manifesterats på ett synligt sätt varken i gatubilden eller på skolor. Det förekommer inga sådana uppgifter i brottsanmälningar eller informationsflödet. Antagandet är att det förekommer ett mörkertal avseende våldsbejakande extremism i den virtuella miljön, då det från polismyndigheten inte finns kunskap om och resurs att vara närvarande i den virtuella miljön. Skolpersonal och vårdgivare av olika slag kommer sannolikt vara först med att upptäcka våldsbejakande och extremistiska föreställningar hos enskilda individer och grupper av barn och unga och är därför särskilt viktiga för såväl de unga som för samverkanspartners. Det finns fortsatt behov av att höja

kunskapsnivån på förvaltningen generellt gällande de olika extremistiska miljöerna och lokala rutiner.

Prioriteringar 2025-2027

Öka medvetenhet och sprida kunskap om riskfaktorer som kan kopplas till området och kunskap om våldsbejakande och extremistiska föreställningar. Dela kunskap och erfarenheter med berörda samverkansparter till exempel fritid och skola.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Förvaltningen har en ekonomisk bruttoomsättning på cirka 3,4 miljarder kronor. I förvaltningen arbetar 1 811 tillsvidareanställda medarbetare och personalkostnaderna utgör 38 procent av nämndens bruttokostnader vilket motsvarar 1 270 mnkr.

Kostnaderna för köp av verksamhet utgör 42 procent vilket motsvarar 1 424 mnkr och lokalkostnaderna utgör cirka 8 procent vilket motsvarar 266 mnkr. Resterande 12 procent, det vill säga, 417 mnkr avser främst bidrag, livsmedel, förbrukningsmaterial och kostnader för IT.

Analys av prestationsförändringar

Av nämnden beräknade prestationsförändringar 2025 – 2027	Mnkr
Prestationsförändring förskola	-13,3
Prestationsförändring funktionsnedsättning	34,3
Summa prestationsförändringar 2025 – 2027	21,0

Prestationsförändringar inom förskola beräknas att minska under perioden. Förändringen utgår ifrån befolkningsprognosen och framskrivningen av antal förskolebarn.

Prestationsförändringen för verksamhetsområdet funktionsnedsättning baseras på förändringar under den senaste femårsperioden. Den har också tagit hänsyn till planerade öppningar av service- och gruppboendestäder under 2024 – 2026, samt brukarnas bedömda behov av daglig verksamhet.

Inom förvaltningen finns sex kommunövergripande verksamheter (KÖV) som varje år får ett fast tilldelat anslag. Dessa anslag har i de flesta fall inte räknats upp på många år. Då nämndens ekonomi de senaste åren varit god har dessa KÖV-verksamheter delvis finansierats inom den löpande driftbudgeten. Om förvaltningens framtida ekonomiska situation skulle bli kärvare behöver tilldelningen för KÖV-verksamheter ses över.

Stadsmiljö

De nycklade ekonomiska medlen i driftbudget gällande stadsmiljöverksamheten räcker inte för att täcka de fasta betalplanerna inom parkdrifts-entreprenaderna samt för att kunna utföra felavhjälpanse insatser. Verksamheten är beroende av ytterligare medel från andra verksamhetsområden inom förvaltningen.

En utmaning är att driftkostnaderna sannolikt kommer att öka kommande år då stadsdelsområdets parker och grönområden får ett högre besöksstryck. Ett förändrat klimat, som bland annat innebär större nederbörds mängder, kommer vidare innebära högre driftkostnader i form av skötsel och underhåll av dagvatten- och skyfallsanläggningar.

Den nya Katarinaparken som anläggs vid Slussen bedöms bli mycket välbesökt på grund av dess centrala placering i staden. Förvaltningen föreslår med anledning av detta att parken blir en så kallad kommuncentral park som ansvaras av trafiknämnden.

3.2 Investeringar

Mnkr	Prognos 2024	2025	2026	2027
Större investeringar	1,5	10,0	7,0	26,5
Reinvesteringar	6,5	2,5	3,5	5,0
Mindre investeringar med nycklade medel	10,2	10,2	10,2	10,2
Klimatinvesteringar	9,6			
Trygghetsinvesteringar	0,7			
Större investeringar på parkmark	2,5			
Inventarier och maskiner	8,1	3,1	3,1	3,1
Totalt	39,1	25,8	23,8	44,8

Nämnden ansöker årligen om investeringsmedel avseende bland annat större parkupprustningsprojekt hos kommunfullmäktige. I tabellen ovan redovisas de investeringsprojekt för förvaltningen som kommunfullmäktige beslutat om till budget 2024. I prognosen för 2024 anges erhållen budgetjustering för klimatinvesteringsmedel (9,6 mnkr) och för större investeringar på parkmark (2,5 mnkr) som begärdes i samband med verksamhetsplanen för 2024. Vidare ingår i prognosen för 2024 erhållen budgetjustering för trygghetsinvesteringar vid Tantotoppen i Tantolunden (0,7 mnkr) som begärdes i samband med tertialrapport 1 2023.

Förvaltningen har i början av 2024 ansökt om medel för perioden 2025-2027 för ett antal större parkinvesteringsprojekt. De sökta projekten är parken Haren, Ansgarieparken, Droskan, Tantolundens lekplats, parker kring Slussen samt reinvesteringar (till exempel upprustning av trappor, murar och beläggningar). Under hösten 2024 beslutar kommunfullmäktige om tilldelningen av medel för stora parkinvesteringar för 2025.

Medel för mindre investeringar som stadsdelsnämnden varje år tilldelas utifrån fördelningsnyckeln kommer att användas för mindre parkupprustningar vilka beslutas i samband med kommande års verksamhetsplaner.

När det gäller större investeringar och reinvesteringar finns en utmaning med stadens budgetmodell för stadsdelsnämnderna som innebär att tilldelade parkinvesteringsmedel behöver förbrukas årligen och kan i normalfallet inte flyttas med över årsskiften. Denna typ

av investeringsprojekt påverkas ofta av oförutsedda omständigheter såsom exempelvis markföröreningar och arkeologiska fynd, vilket medför att tidplanerna behöver justeras. Därmed uppstår även behovet av att kunna flytta över investeringsmedel till nästkommande år.

Senare års kostnadsökningar, bland annat på grund av kraftiga indexhöjningar, samt att stadens totala budget för större parkinvesteringar inte ökat innebär att nämnden erhållit mindre resurser till nödvändiga större parkupprustningar. Detta förhållande är enligt förvaltningen en utmaning att kunna hantera.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds kort- och långsiktiga arbete med lokalplanering där nämndens totala behov av lokaler och planerade förändringar sammanställs. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen.

Södermalms stadsdelsförvaltning arbetar strukturerat med att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas enligt plan med en tillräcklig mängd lokaler både på kort och på lång sikt. De viktigaste kärnfrågorna för nämnden är att hantera den krympande befolkningen inom kategori förskolebarn samt den stigande befolkningen i de äldre åldersgrupperna. Nämndens lokalförsörjning är i nuläget tillfredsställande och nämnden planerar att effektivisera lokalförsörjningen ytterligare under planeringsperioden.

Enligt förvaltningens beräkningar kommer hyreskostnaderna minska med cirka 3,6 procent (exklusive inflation) under en 10-årsperiod för nämndens lokaler. Hyresminskningen beror på förvaltningens planerade minskning av lokalkapacitet av förskolor. Hyresgenererande investeringar förväntas dock reducera hyresminskningen. Det hyresgenererande investeringsbeloppet beräknas uppgå till över 21 miljoner kronor under perioden (exklusive inflation och ränta).

4.2 Planeringsförutsättningar

Förvaltningens samtliga verksamheter arbetar aktivt för en effektiv samordning av lokaler och resursanvändning. För att uppnå ett effektivt utnyttjande av lokalresurserna samverkar alla verksamheter kontinuerligt både mellan avdelningar och inom respektive avdelning. Förvaltningen samverkar även med andra förvaltningar inom staden för att dela resurser effektivt inom hela staden. Förvaltningsledningen och lokalfunktionen stämmer systematiskt av lokalresursbehovet i förvaltningens verksamheter. Avstämningarna sker vid tre till fyra tillfällen per verksamhetsår och innebär en genomgång av lokalresursbehovet på kort och lång sikt.

Nyckeltal för pedagogisk verksamhet

- Inskrivningsgraden i förskolan är 96 procent.
- Andel förskolebarn i kommunal regi är 46 procent (exklusive kommunövergripande

förskoleverksamhet).

- Säsongsvariationen av behovet uppgår en vår och en höst till drygt 300 platser, det vill säga det är cirka 300 fler barn inskrivna en vårtermin än en hösttermin.
- Nämnden hyr totalt in 28 825 kvadratmeter lokalarea till förskoleverksamhet vilket ger en yta på cirka elva kvadratmeter per barn (inklusive förråd och utflyktslokaler).
- Drygt 56 procent av dessa kvadratmeter hyrs in från hyresvärdar inom kommunens bolag.

Södermalms stadsdelsnämnd är den stadsdelsnämnd som har lägst andel förskolebarn i kommunal regi. Detta medför höga krav på nämndens förmåga att hantera platsgarantin i händelse av att en aktör i enskild regi minskar eller stänger ned sin verksamhet. Förvaltningen är uppmärksam på de framtida utmaningarna med den minskande befolkningsutvecklingen för förskolebarn kommande planeringsperioder.

Nyckeltal för övriga verksamheter, exklusive bostäder som planeras i separata boendeplaner

- Total införhyrning för övrig verksamhet som ingår i lokalförsörjningsplanen är 17 743 kvadratmeter.
- Antal anställda på förvaltningskontoret 372 personer.
- Förvaltningskontoret omfattar en total införhyrning om 6 895 kvadratmeter (inklusive lager och förråd).
- Lokalytan är cirka 18,5 kvadratmeter per anställd på förvaltningskontoret (inklusive lager och förråd).

Förvaltningen noterar en ökande befolkningsutveckling inom de äldre åldersgrupperna vilket medför ett förändrat lokalbehov för dessa åldersgrupper.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Förvaltningen arbetar för en hållbar hyresutveckling och medverkar till att kommunkoncernens gemensamma mål ska kunna uppfyllas. Som ett led i förvaltningens kontinuerliga effektiviseringsarbete har nämnden en hållbar lokalstrategi över tiden som minimerar hyresutvecklingen. Det pågår en långsiktig översyn av administrativa arbetsplatser för att inte öka lokalbeståndet av administrativa lokaler. I översynen analyseras möjligheter till ett mer flexibelt resursutnyttjande av administrativa lokaler.

Förvaltningen bedömer att hyreskostnaderna är relativt stabila kommande 10-årsperiod (exklusive inflation). I slutet på perioden beräknas hyran bli cirka 5 miljoner mindre än i år, se tabell nedan. Anledningen beror främst på en planerad minskad kapacitet av förskoleplatser under perioden. Förvaltningen beräknar att hyresgrundande investeringsutgifter summeras ihop till cirka 21,1 miljoner kronor under perioden inom både kommunkoncernens- och externa fastigheter.

Benämning, mkr	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Total årshyra, lokaler	138,6	138,6	136,7	130,6	132,1	132,1	133,6	133,6	133,6	133,6	133,6
-varav pedagogiska lokaler	78,9	78,8	76,9	71,2	71,2	71,2	71,2	70,1	70,1	70,1	70,1
Hyresgenererande investeringsutgifter	2,2	4,2	2,0	0,9	3,6	2,5	1,5	1,5	0,5	1,0	1,3

Tabell över hyresutvecklingen fram till 2034 (exklusive inflation).

Investeringsutgifterna består av planerat underhåll av lokaler samt upprätthållande av myndighetskrav. Exempelvis planeras fem fettavskiljare installeras under åren 2024 till 2025.

Enligt förvaltningens beräkningar så sjunker hyresnivån per förskoleplats initialt för att åren efter variera till 2027. Efter år 2027 beräknas hyreskostnaderna per plats öka marginellt kommande år under planeringsperioden. I dessa beräkningar ingår inte hyresförändringar på grund av inflation. Förändringarna av hyran beror på förändringar som redovisas under 4.6.3 Planering av pedagogiska lokaler för år 2025-2032. Se diagram nedan.

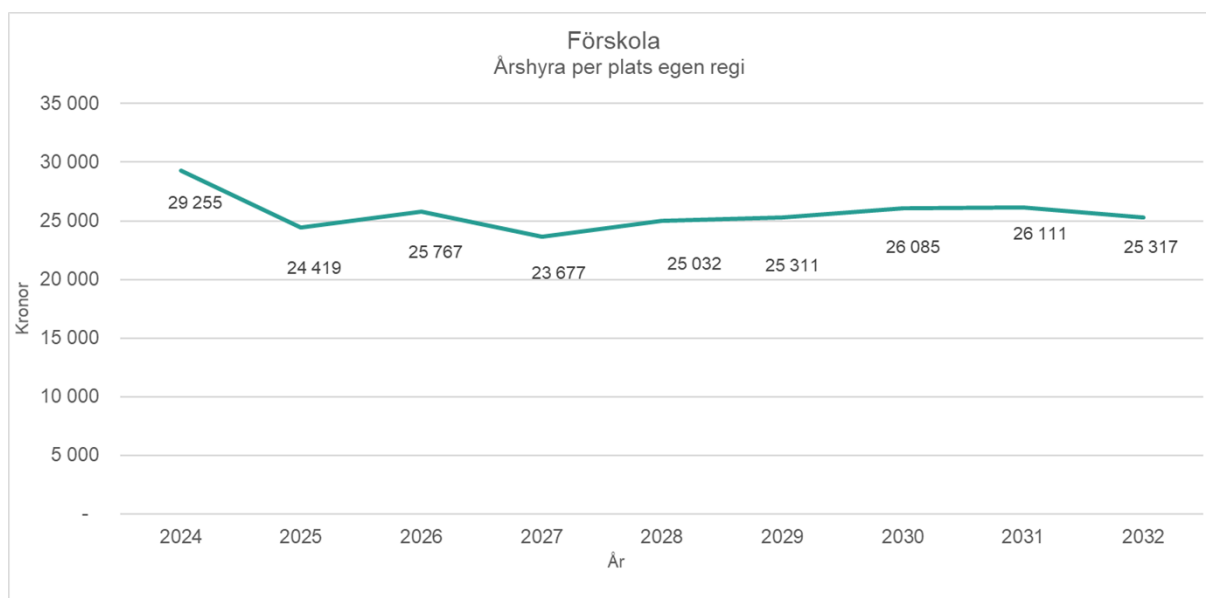

Diagram över hyresutvecklingen beräknat som årshyra per plats.

Hyresutvecklingen uppnås genom förvaltningens långsiktiga lokalförsörjningsplan. Planen utgår från att avveckla lokaler som inte är ändamålsenliga och dyra. Detta är möjligt på grund av vikande behov av förskoleplatser.

4.4 Samverkan

Förvaltningen samverkar inom lokalförsörjning i staden med:

- Samordnad skolplanering inom Stockholm stad (SAMS), när det är möjligt, vid nybyggnation eller ombyggnation av förskolor och skolor. För närvarande är inga projekt identifierade med möjlighet till samverkan.

- Kulturförvaltningen för att underlätta etableringar till lokala ateljéföreningar. Kulturförvaltningen har identifierat två områden på Södermalms med ett behov, runt Zinkensdamm och i Hammarby Sjöstad.
- Med övriga stadsdelsförvaltningar i anslutning till Södermalm som Kungsholmen, Norra innerstaden, Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck.
- Översyn av omstruktureringsmöjligheter från forskoleverksamhet till verksamhet inom äldreomsorg och LSS, vilket innefattar en samverkan med Stadsbyggnadskontoret och Fastighetskontoret.

Olika verksamheter inom förvaltningen samverkar kontinuerligt över avdelningsgränserna, exempelvis tillagar förskolan Hörnet mat till Nytorngårdens äldreboende, vilket innebär besparingar i bemanning, investeringar i kök och lokaler. Fritidsgården Duvnäsgränd och Duvnäsgrändens öppna förskola delar lokal vilket innebär ett effektivare lokalresursutnyttjande.

4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Lokalförsörjningen är i huvudsak tillfredsställande inom de flesta verksamheterna under kommande period. Förvaltningen bedömer att verksamhetslokalerna överlag är ändamålsenliga och funktionella. Förvaltningen ser ett behov av att utöka nämndens lokalresurser inom äldreomsorgen (dagverksamhet och hemtjänst) samt att modernisera och tillgänglighetsanpassa vissa lokaler.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2024

Nämndens hyreskostnader för övriga verksamheter omfattar 59,7 miljoner kronor per år. Genomsnittlig hyresnivå ligger på 3 365 kronor per kvadratmeter och år.

Nämndens lokalbestånd för övriga verksamheter består av:

- Ett förvaltningskontor med besöksverksamhet och administration.
- En lokal med mottagning för öppen vård såsom familjerådgivning, ungdomsmottagning, etc.
- Nio lokaler för dagliga verksamheter med olika inriktningar i kommunal regi samt ytterligare tre lokaler med daglig verksamhet som drivs på entreprenad.
- Nio lokaler för verksamheter med arbetsträning.
- Sex öppna förskolor som drivs i kommunal regi, varav en öppen förskola delar lokal med fritidsgården och fyra öppna förskolor delar lokal med parklekarna.
- Fem lokaler med dagverksamheter för äldre med olika inriktning.
- Fem parklekar, Björns trädgårds-, Drakens-, Högalidsparkens-, Skånegläntans- och Stora Blecktornets parklek.
- Fyra trygghetspunkter, Alsnögatan, Lignagatan, Maria Bangata och Virkesvägen.
- Två fritidsgårdar, Maria ungdomsklubb och Duvnäsgrändens fritidsgård.

4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

Förvaltningen planerar för att utöka lokalbeståndet inom äldreomsorgen i enlighet med det utökade behov som synliggörs i diagrammet nedan. Diagrammet visar den årliga minskningen/ökningen av befolkningen i respektive åldersgrupp inom stadsdelsområdet. De tre äldsta åldersgrupperna utmärker sig genom en årlig ökning av befolkningen. En annan åldersgrupp som utmärker sig är åldersgruppen 25-44 år, där störst minskning noteras. Förvaltningen planerar att möta demografiska förändringar genom att utöka med en till två dagverksamhetslokaler för äldre under perioden samt ytterligare en lokal för hemtjänsten. I övrigt finns ett visst behov av att omstrukturera lokaler både inom äldreomsorgen och sociala avdelningen.

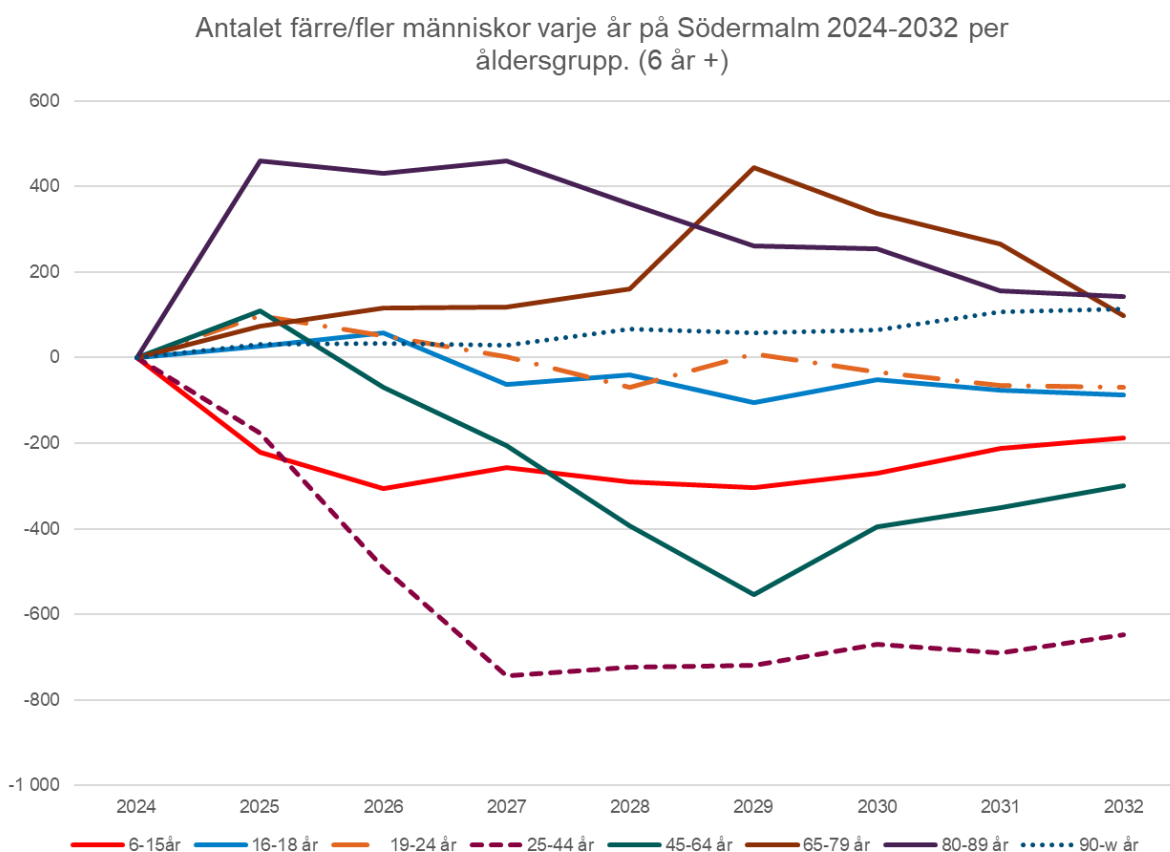

Diagram över befolkningsändring per åldersgrupp, källa Sweco 2023.

4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

Även långsiktiga lokalförändringar bedöms genereras efter befolkningsutvecklingen inom olika åldersgrupper. I diagrammet nedan kan man utläsa att tendensen från föregående period håller i sig till år 2041. De äldsta åldersgrupperna fortsätter att växa även under denna planeringsperiod. Ett trendbrott sker år 2042 där en minskning påbörjas i åldersgruppen 65-79 år. Förvaltningen planerar att tillgodose lokalresurserna efter demografiska ändringar av

befolkningsutvecklingen på Södermalm. Behovet bedöms även denna planeringsperiod främst ligga inom dagverksamhet samt inom hemtjänst. Förvaltningen ser över långsiktiga möjligheter att flytta lokalresurser från befolkningsgrupper med sjunkande tillväxt genom samverkan mellan olika avdelningar.

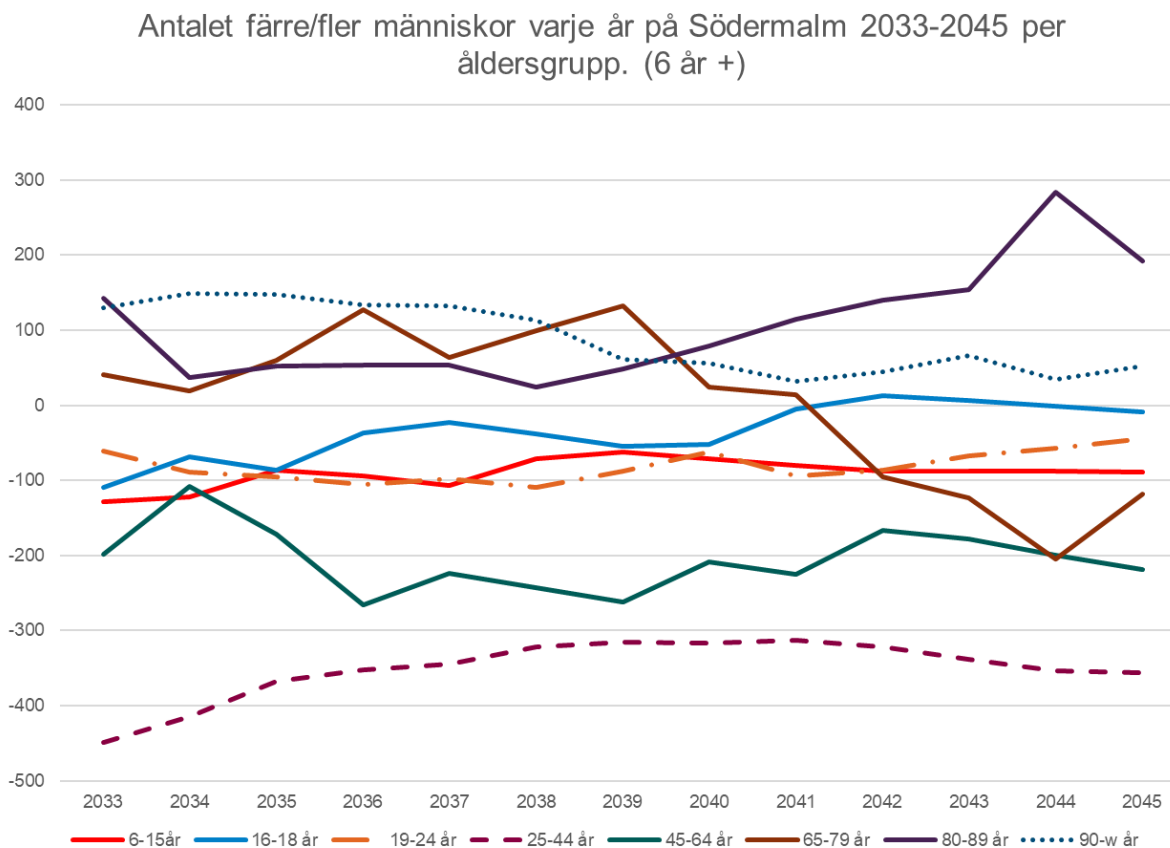

Diagram över befolkningsändring per åldersgrupp, källa Sweco 2023.

4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

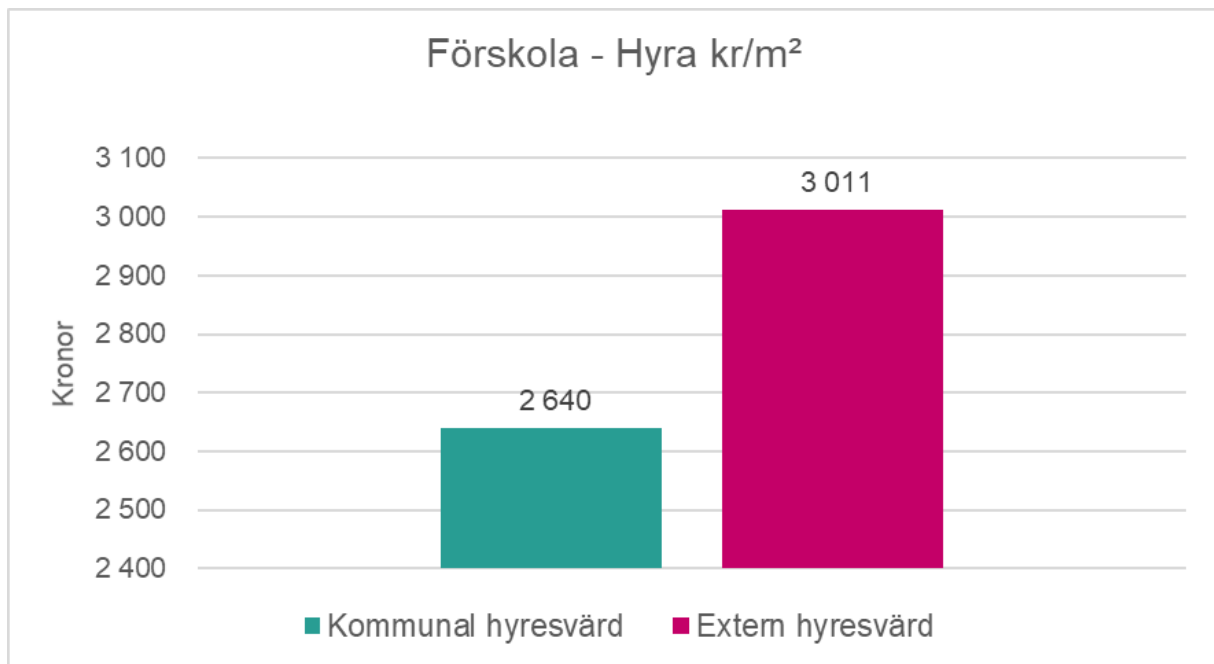
För närvarande är lokalresurserna i balans och planerade lokalförändringar bedöms effektivisera lokalresurserna ytterligare. Förvaltningen ser ett behov av att på sikt utöka andelen kommunala förskolor för att fortsättningsvis klara av att säkerställa nämndens uppdrag i framtiden. Detta innebär att förvaltningen i framtiden behöver stå emot kortsiktiga ekonomiska vinster av snabba nedläggningar av förskolelokaler, vilket ställer krav på stadens fördelning av ekonomiska resurser.

4.6.2 Nuläge 31 januari 2024

Inom förvaltningens förskoleverksamhet finns 41 förskolor inklusive förskolan Norrskenet för barn med samiska och meänkieli och två kommunövergripande specialförskolor. Förskolorna

är indelade i fyra förskoleområden som vart och ett leds av en rektor. Förvaltningen har en kapacitet om 2 697 förskoleplatser exklusive de två kommunövergripande specialförskolorna.

I förskoleverksamhetens lokaler har förvaltningen 2 568 inskrivna barn per 31 januari 2024 (exklusive kommunövergripande förskoleverksamhet). Årshyran per kvadratmeter är 2 640 kronor vid införhyrning från kommungemensamma bolag och 3 011 kronor per kvadratmeter vid införhyrning från externa hyresvärdar, se diagram nedan.

Tabell över hyreskostnader från extern hyresvärd gentemot stadsgemensam hyresvärd (exklusive förråd och utflyktslokaler).

Förvaltningen arbetar aktivt i hyresförhandlingar för att hålla nere hyreshöjningar i förskoleverksamheternas lokaler. Nämndens hyreskostnader har ökat kraftigt på grund av den höga inflationen. I arton av nämndens förskolelokaler överstiger hyran 3 000 kronor per kvadratmeter. Nämndens fyra dyraste lokaler har en hyra som överstiger 4 000 kronor per kvadratmeter, två av dem hyrs av Sisab (Skolfastigheter i Stockholm AB) och övriga två hyrs av Stockholmshem.

Det finns 70 förskolor som drivs i enskild regi inom Södermalms stadsdelsområde. Sammanlagd kapacitet för dessa förskolor omfattade 3 398 platser. Vid avläsningen hade enskilt drivna förskolor 2 972 barn inskrivna. Enskilt drivna förskolor har en andel på 54 procent av totala antalet inskrivna barn. Vid avläsningen summerades enskilt drivna förskolors outnyttjade kapacitet till 426 platser, vilket motsvarar cirka 12,5 procent av kapaciteten. Förskolor i kommunal regi hade vid avläsningen 129 outnyttjade platser, vilket motsvarar cirka 4,8 procent av den kommunala kapaciteten.

4.6.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

Under planeringsperioden visar prognoserna på att behovet av förskoleplatser minskar då antalet barn i förskoleålder blir färre. Målsättningen är att utnyttja alla förskolelokaler optimalt. Det innebär att förvaltningen klarar platsgarantin inom förskoleverksamheten och att kapaciteten inte överstiger behovet. Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att de totala lokalresurserna ska användas på bästa sätt.

Planeringen innebär även strategier för att hantera minskad kapacitet inom enskilt drivna förskolor. För att hantera snabba nedstängningar inom dessa verksamheter tillämpar förvaltningen en dragspelsstrategi som innebär en viss fördröjning av nedstängningen av kommunala verksamheter.

Förvaltningen anpassar lokalresurserna genom att lämna sämre lämpade permanenta förskolelokaler för att hyra in nya optimala förskolelokaler under åren 2024-2026. En ny införhyrning sker under 2024 genom förskolan Mangon som ligger i kvarteret Mangon då barnantalet ökar i planområdet Sofia/Sickla Udde. Under 2024 avvecklas förskolan Palettens och förskolan Egailas lokaler då platserna inte nyttjats fullt ut på dessa förskolor. Framtida planerade ändringar sker främst under år 2026 då både avvecklingar och en ny införhyrning är aktuell. Se nedan diagram som redovisar nämndens behov av lokaler med pedagogisk inriktning.

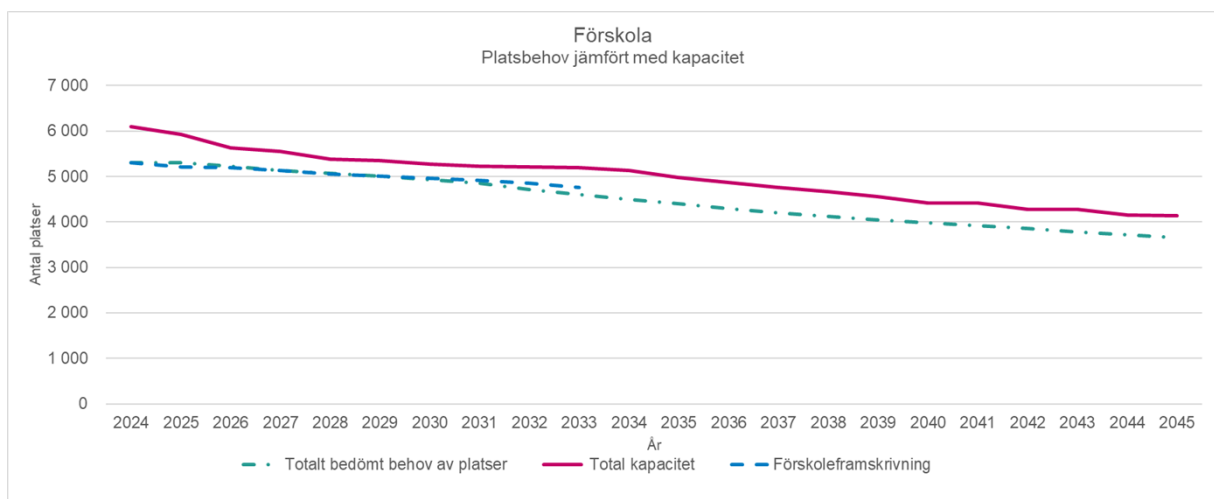

Diagram över platsbehov jämfört med förskole kapacitet.

Säsongvariationen som redovisades under planeringsförutsättningar innebär en faktor som förvaltningen måste ta höjd för när behovet av platser fastställs. Det innebär att den totala kapaciteten ett givet år behöver överstiga det genomsnittliga behovet, vilket synliggörs i diagrammet ovan. Behovet bedöms utifrån Swecos befolkningsprognos med hänsyn till förskoleverksamhetens bedömda inskrivningsgrad om 98 procent.

Enskilda verksamheter har de senaste åren reducerat kapaciteten med 256 platser. I år noterar förvaltningen att ytterligare 125 platser stänger i enskild regi, bedömningen är att den trenden kommer fortsätta i takt med att befolkningen förväntas minska med 599 barn totalt i ålder 1 -

5 år fram till år 2032. Procentuellt minskar åldersgruppen med cirka 11 procent under perioden. Se tabell nedan över förvaltningens bedömning av behov av platser och lokalkapacitet i egen regi samt sammanlagt.

Benämning	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Totalt bedömt behov av platser för barn i förskola	5 305	5 297	5 227	5 137	5 072	5 006	4 938	4 846	4 718
- varav behov av platser i egen regi	2 650	2 650	2 580	2 490	2 434	2 403	2 420	2 375	2 359
Kapacitet platser för barn i förskola	6 047	5 922	5 637	5 547	5 384	5 353	5 270	5 225	5 209
- varav platser i egen regi	2 695	2 695	2 653	2 540	2 540	2 540	2 540	2 540	2 440
Differens av total kapacitet och behov	742	625	410	410	313	347	332	378	491
- varav differens i egen regi	45	45	73	50	106	137	120	165	81

Tabell över behovet av förskoleplatser samt utbud av platser i kommunal och enskild regi per år, källa Sweco 2023.

Behovet av förskoleplatser beräknas minska från 5305 till 4718 platser till år 2032. Förvaltningen planerar att tillgodose behovet av antalet förskoleplatser med ett väl avvägt överskott av lokalresurser enligt ovan redovisade förutsättningar.

Avvecklingen av verksamheter som drivs i enskild regi som genomförts senaste åren samt den avveckling som noterats för i år förväntas hålla i sig under planeringsperioden. Förvaltningen noterar att förskolor i enskild regi med högre kapacitet i större utsträckning samordnar sin kapacitet i en lokal och att mindre förskolor som inte fyller upp sina platser tvingas stänga ned verksamheten.

Förvaltningen bedömer i dagsläget att planerade lokalförändringar i kommunal regi är tillräckliga för att möta det totala behovet av antalet platser under planeringsperioden. Förvaltningen beaktar även flera scenarier och kan behöva anpassa planeringen ytterligare under perioden. Enskilt drivna förskolor kan uppfattas som ett osäkert val av vårdnadshavarna i ett skede med täta nedstängningar som kan leda till en ökad efterfrågan på kommunal verksamhet. Tabellens behovssammanställning ovan baseras på att andelen platser i kommunal regi växer med drygt två procentenheter.

4.6.4 Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

I Swecos befolkningsprognos som sträcker sig fram till 2045 ingår inte eventuell bostadsexploatering som kan bli aktuell i vissa delar av Södermalm. Befolkningsprognosen fram till 2045 visar att förskolebarn kommer att minska med 969 i antal till 3 731 barn i åldrarna 1-5. Minskningen motsvarar knappt 21 procent av befolkningmängden i gruppen år 2033. Den negativa befolkningsutvecklingen är som störst i inledningen av planeringsperioden då antalet förskolebarn minskar med över 100 styck per år. Från år 2041 sjunker det årliga tappet till under 70 barn per år, se diagram nedan.

Antalet färre barn på Södermalm 2033-2045 (Åldersgrupp 1 - 5 år)

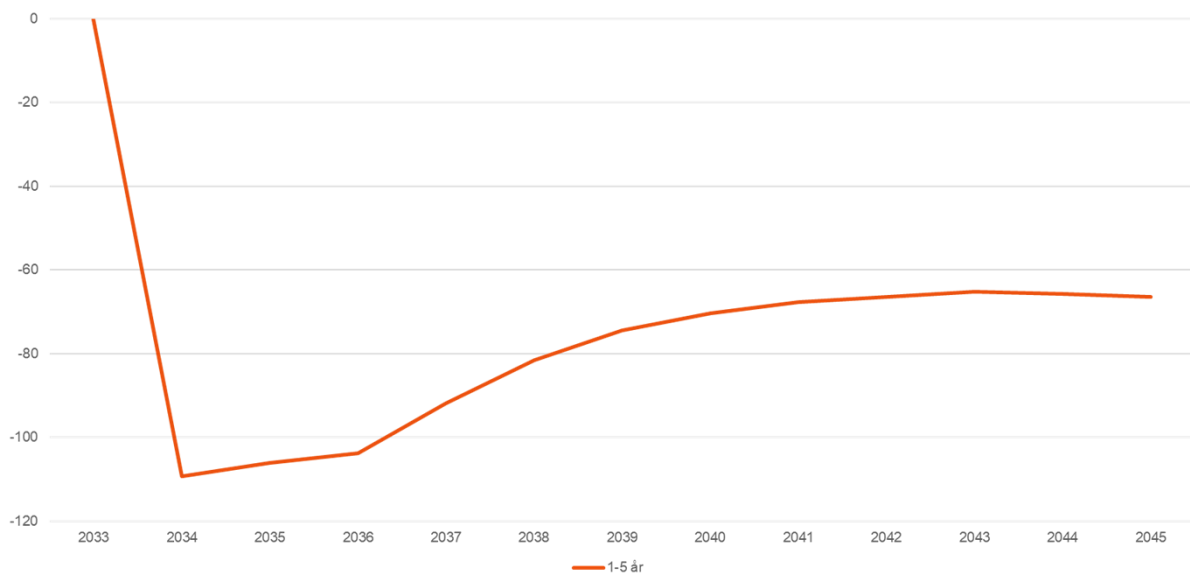

Diagram över befolkningsutvecklingen för barn i förskoleålder.

Förvaltningen följer befolkningsutvecklingen och anpassar lokalkapaciteten efter gällande prognoser. Eftersom avtalsvillkor förändras över tiden för nämndens lokalresurser utför förvaltningen en specificerad bedömning för varje lokal när periodens prognoser ligger närmare i tiden. Förvaltningen bedömer att förskoleverksamheten i kommunal regi inte kan minska i samma utsträckning som befolkningen för att klara av nämndens långsiktiga åtaganden. Förvaltningen ser ett behov av att ha en uthållighet mot enskilt drivna förskolor under planeringsperioden och att utöka andelen förskolor i kommunal regi för att behålla rådigheten över nämndens ansvar.

5 Övriga redovisningar

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Förvaltningen har väl utvecklade rutiner och arbetssätt för att tillgodose medborgarnas förslag och åsikter inom stadsmiljöverksamheten och övriga verksamheter.

Medborgare ska kunna yttra sig genom utveckling av brukardialoger i olika former i förvaltningens verksamheter. Förvaltningen genomför även regelbundet medborgardialoger med invånare, civilsamhälle och det lokala näringslivet och ökar därmed förutsättningarna för stärkt lokaldemokrati. Utöver medborgardialoger genomförs även andra dialogtillfällen med exempelvis olika förskolor eller skolor i eller i anslutning till parkerna som ska genomgå förändringar. I de flesta fall hålls en inledande dialog med allmänheten angående synpunkter på hur den berörda platsen upplevs idag och hur den bör utvecklas. Utifrån inkomna synpunkter tar förvaltningen fram ett förslag till programhandling som även den diskuteras med allmänheten.

Rutinen för hantering av medborgarförslag och digitalt formulär som utvecklades under 2023 kommer att utvärderas under 2024. Den utvecklade rutinen med ökad dialog syftar till att ha stockholmarens fokus och för ökad lokal demokrati och inflytande.

För att underlätta närvaro av invånare i andra delar av stadsdelsområdet, fortsätter stadsdelsnämnden att genomföras sina sammanträden ett par tillfällen per år på andra platser än på förvaltningskontoret i Hammarby Sjöstad. Förvaltningen bemannar från och med 2023 och framåt receptionen på förvaltningskontoret med två servicelotsar under årets första månader i syfte att ge medborgare snabb vägledning och vid behov lotsa rätt.

Förvaltningens arbete med ungdomsrådet fortsätter att utvecklas. Ungdomsrådet består av representanter från flera olika högstadieskolor inom stadsdelsområdet och deltagarna för fram behov och önskemål gällande bland annat fritidsaktiviteter och fältverksamhet. Förvaltningens preventionssamordnare kontaktar kontinuerligt alla kommunala grundskolor och friskolor för att undersöka om det är fler som vill delta i Ungdomsrådets arbete. Ett prioriterat område att arbeta vidare med är psykisk hälsa och trygghet hos unga.

Förvaltningen prövar och beviljar föreningsbidrag till föreningar som kompletterar nämndens kärnverksamheter och som uppfyller stadens demokrativillkor. Föreningar som beviljas bidrag ska ha en inriktning som ligger i linje med stadens arbete för jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och vara fria från våld och diskriminering. Bedömningen av hur bidragen fördelas utgår från stadsdelsnämndens ekonomiska förutsättningar och prioriteringar samt om verksamheten eller aktiviteten kompletterar nämndens ordinarie kärnverksamhet. Föreningsbidraget för sommaraktiviteter har två delar, där en del avser bidrag till aktiviteter för barn och unga i hela stadsdelsområdet, och en annan del avser aktiviteter för alla åldrar i och omkring Tantolunden på Södermalm. Södermalm beviljar en betydligt större mängd föreningsbidrag än övriga stadsdelsförvaltningar.

Kultur- och fritidsaktiviteter planeras för att nå nya målgrupper, bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga. Kultur, fritidsaktiviteter och skapande integreras i verksamhetens ordinarie arbete. Aktiviteter genomförs där så är möjligt i samverkan med nämndens lokala råd samt civila samhällets organisationer. Förvaltningen ska under året genomföra en utredning om utbud av aktiviteter för ungdomar i dialog med ungdomar t.ex. på fritidsgård.

Genom att föra in olika aktiviteter på platser i stadsdelsområdet kan den upplevda tryggheten påverkas positivt och under året kommer platsaktivering prioriteras på Medborgarplatsen under hela året och i Tantolunden under sommaren. Fokus är att skapa positiva värden genom att medborgare i högre utsträckning uppehåller sig på platsen. Platsaktiveringen sker i form av teater, dans, kultur och andra aktiviteter men också genom att skapa en inbjudande och trygg atmosfär, exempelvis i form av ökad belysning. Samtliga aktiviteter sker i samverkan med andra aktörer inom förvaltningen och staden.

För att säkerställa Stockholmarnas fokus är det viktigt att arbeta aktivt med synpunkter och klagomål. Förvaltningen vill göra det enklare för Södermalmsbor att lämna synpunkter och klagomål genom en gemensam ingång till förvaltningen. Förvaltningen skulle gärna se ett stadsövergripande system liknande Tyck till som finns för stadsmiljö, men i väntan på ett

sådant har en lokal förvaltningsövergripande lösning tagits fram. Förvaltningen bedömer att denna lösning tillsammans med en vidareutvecklad avvikelshanteringsprocess ger förutsättningar att över tid och på ett systematiskt sätt använda synpunkter och klagomål för att nå ständiga förbättringar i verksamheten.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2024-04-19